

ÂŞIK SANATI

SEMPOZYUMU

2022 ABDAL YILI

Bildiri Özetleri Kitabı

Editör
Yusuf Gökkaplan

KAPADOKYA
ÜNİVERSİTESİ
YAYINLARI

ÂŞIK SANATI SEMPOZYUMU

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

28-29 TEMMUZ 2022

Kapadokya Üniversitesi Yayınları: 48

ISBN: 978-605-4448-32-6

DOI: <https://doi.org/10.35250/kun/9786054448326>

URL: <https://hdl.handle.net/20.500.12695/1710>

© Ağustos 2022

Âşık Sanatı Sempozyumu 2022 Abdal Yılı Bildiri Özetleri Kitabı

© Copyright, 2022, KAPADOKYA ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Sertifika No: 43348

Bu eser [Creative Commons “BY-NC-SA” \(Atıf-GayriTicari-AynıLisanslaPaylaş\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/) Lisansı ile lisanslanmıştır.

Editör: Yusuf Gökkaplan

Kapak Fotoğrafı: Mehmet Ayhan

Kapak Tasarım: Çağatay Sancar, Nazile Arda Çakır

Sayfa Tasarım: Yusuf Gökkaplan

Bu kitap, ulusal düzeyde bir sempozyum olan “Âşık Sanatı Sempozyumu” etkinliği kapsamında yayımlanmıştır. Yayımlanan bildiri özetleri, çift kör hakem tarafından yapılan değerlendirme sonucunda kabul edilmiştir. Bu kitapta yayımlanan tüm bildiri özetlerinin hukukî ve akademik sorumluluğu yazarlarına aittir.

KAPADOKYA
ÜNİVERSİTESİ

50420 Mustafapaşa, Ürgüp, Nevşehir

yayinevi@kapadokya.edu.tr

kapadokyayayinlari.kapadokya.edu.tr

0(384) 353 5009

www.kapadokya.edu.tr

ÂŞIK SANATI SEMPOZYUMU

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

28-29 TEMMUZ 2022

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Mehmet AÇA/Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Sevilay ÇINAR/Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU/Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Feyzan GÖHER/Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Doç. Dr. Süleyman FİDAN/Gaziantep Üniversitesi

Doç. Dr. Erdem ÖZDEMİR/Uludağ Üniversitesi

Doç. Dr. Fatih ŞAYHAN/Ardahan Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf GÖKKAPLAN/Kapadokya Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim ÜNSER/Kapadokya Üniversitesi

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Metin ARIKAN/Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Cenk GÜRAY/ Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Ayten KAPLAN/Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Kubilay KOLUKIRIK/Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Prof. Dr. Ramazan KORKMAZ/Maltepe Üniversitesi

Doç. Dr. Bahtiyar ASLAN/Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Uğur DURMAZ/Kocaeli Üniversitesi

Doç. Dr. İlham GESEBOVA/Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi

Doç. Dr. Elçin İBRAHİMOV/ Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi

Doç. Dr. Ahmet KESKİN/Samsun Üniversitesi

Doç. Dr. Abonoz KÜÇÜK/Giresun Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet SÖYLEMEZ/ Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Berna OLGUNSOY AYAZ/ Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Serkan BALCI/Ardahan Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Barış GÜRKAN/ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Âşık Serdar Alyakut Şiirlerinde Bardız (Gaziler) Mekân Olgusu	1
<i>Abdullah EĞİ</i>	<i>1</i>
Bir Abdal, Bir Âşık ve Bir İnsan Olarak Neşet Ertaş'ta İnsan Hakları ve Eleştirel Söylem.....	3
<i>Doç. Dr. Ahmet KESKİN.....</i>	<i>3</i>
Gaziantep ve Çevresi Abdallarının Tarihsel Süreci ve Güncel Durumları Üzerine Bir Değerlendirme.....	5
<i>Anıl Can KILINÇ</i>	<i>5</i>
Manilerde Doğa Tasvirlerinin Kullanılmasının Biçim ve Yöntemleri.....	7
<i>Prof. Dr. Avtandil AĞBABA</i>	<i>7</i>
<i>Dr. Öğr. Üyesi Rövsen MEMMEDOV</i>	<i>7</i>
Âşık'ın Tarih Bildirme ve Tarihe Tanıklık İşlevi.....	9
<i>Prof. Dr. Ayten KAPLAN</i>	<i>9</i>
Klasik Türk Şiirinde Dervişlik Alamenti Olarak Baş Açık, Yalın Ayak ve Baş Açık Yalın Ayak Deyimlerinin Kazandığı Anlam	11
<i>Arş. Gör. Bahar YILMAZ</i>	<i>11</i>
Yerel Müzik İncelemesinde Perspektif: Orta Anadolu Abdalları Örneği	13
<i>Barış Gürkan.....</i>	<i>13</i>
Geçmişten Günümüze Âşık Şiiri Taşlamalarında Folklorun Protesto İşlevi.....	15
<i>Beyza Betül BARGIN.....</i>	<i>15</i>
<i>Nur KESKİN.....</i>	<i>15</i>
Bir İrfan Mektebi Olarak Âşık Edebiyatı ve Âşıklık Geleneği.....	17
(Âşık Şenlik Kolu Bağlamında)	17
<i>Bora YILMAZ.....</i>	<i>17</i>
Bozlak İcrâsında Tavır: Hacı Taşan Örneği.....	19
<i>Öğr. Gör. Erdem USANMAZ</i>	<i>19</i>
Politik Bir Âşık Olarak Âşık Sefai'nin Milli Temalı Şiirleri	21
<i>Dilay NAKİŞ.....</i>	<i>21</i>
Azerbaycan Sazının Felsefesi.....	22
<i>Doç. Dr. Elçin GALİBOĞLU</i>	<i>22</i>

Geleneksel Aleviliğin Âşıklık Geleneğinde Hatâyî ve Hatâyî Mahlaşlı Deyişler; Samsun ve Amasya Aleviliği Örneği.....	24
<i>Emrah ÖZDEMİR</i>	<i>24</i>
Abdal, Ozan ve Âşık Kavramlarının Müzik Performans Pratikleri Açısından Karşılaştırılması.....	26
<i>Doç. Dr. Erdem ÖZDEMİR.....</i>	<i>26</i>
Azerbaycan Âşık Sanatında Âşık Ortamları	28
<i>Feride MİRİŞOVA</i>	<i>28</i>
Âşık Geleneği ve Karagöz Oyun Geleneğindeki Benzer Unsurlar	30
<i>Arş. Gör. Güleda COŞKUN KAYA.....</i>	<i>30</i>
Kazak Âşıklık Geleneği ve Günümüz İcra Ortamlarının Değerlendirilmesi	32
<i>Dr. Öğr. Görevlisi Halil ÇETİN.....</i>	<i>32</i>
Barak ve Bozlaklarda Göçebe Türklerin Dünya Görüşü	34
<i>Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim ÜNSER.....</i>	<i>34</i>
Çokkültürlü Toplumlarda Âşık Müziği: Hatay Örneği	37
<i>Öğr. Gör. İnanç ARAS</i>	<i>37</i>
Kırşehir Abdal Geleneğinin Sessiz Ağıtçısı: Bahri Altaş.....	39
<i>Öğr. Gör. Kemal ÖZAVCI.....</i>	<i>39</i>
Azerbaycan Âşık Sanatında Güzelleme Türü.....	41
<i>Dr. Öğr. Üyesi Kemale ATAĞİŞİYEVA.....</i>	<i>41</i>
Muharrem Ertaş'ın Ses İcrasının Teknik Açidan İncelenmesi	43
<i>Koray PEKDEMİR.....</i>	<i>43</i>
Bamsı Beyrek Boyunda İki Ozan Tipi.....	45
<i>Prof. Dr. Mehmet AÇA.....</i>	<i>45</i>
20. Yüzyıl Abdal Örneği Olarak Âmâk-ı Hayal Romanı ve Aynalı Dede.....	46
<i>Dr. Öğr. Üyesi Mehmet YALÇINKAYA.....</i>	<i>46</i>
Kırşehir'in İlk Kadın Ozanı “Ayşe Tekin”	48
<i>Merve Tuğçe ALAN.....</i>	<i>48</i>
Âşık Lütfullah Divanî'nin Bade İçme Hikâyesine Kahraman Mitosu Bağlamında Bir Yaklaşım	49
<i>Dr. Öğr. Üyesi Mümin TOPCU.....</i>	<i>49</i>
Öncül ve Ardıllarıyla Türk Kültüründe Âşık Tipi Üzerine Tespitler	50

<i>Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU</i>	50
Azerbaycan'ın Şeki Bölgesinde Âşık Sanatının Gelişim Yolu	51
<i>Aliyeva Pakiza İSRAIL KIZI</i>	51
Halkbilimsel Metaetik Kuram ile Kazak Abdal Taşlamalarında Olumsuz Etik Eylemlerle Çağrıştırılan Olumlu Etik Değerlerin Çözümlemesi	53
<i>Sacide ÇOBANOĞLU</i>	53
20. Yüzyılda Türk Dünyasında Âşıklar ve Patronaj Sistemi	55
<i>Dr. Öğr. Üyesi Serdar ŞİMŞEK</i>	55
Kayseri'de Yetişen Genç Bir Âşık: Halil Daylak	57
<i>Serhat KAYA</i>	57
Neşet Ertaş'ın Türkülerinde Metaforik Bir Unsur Olarak Dağ	59
<i>Dr. Öğr. Üyesi Serkan BALCI</i>	59
Türkçeye Alt Katman Etkisi Olarak Abdal Dili	61
<i>Dr. Öğr. Üyesi Sertan ALİBEKİROĞLU</i>	61
Âşık Müziğinde Stil	63
<i>Prof. Dr. Sevilay ÇINAR</i>	63
Geleneksel Türk Müziğinde Abdal Kimliği ve Gaziantepi Sazcı Ailesi	65
<i>Doç. Dr. Süleyman FİDAN</i>	65
Azerbaycan Âşıklarının Askı ile Ayakta Saz Çalma Geleneği ve Saz Tutuş Pozisyonları	67
<i>Arş. Gör. Tolgahan TİKTAŞ</i>	67
1818 ve 1830 Tarihli Cönklerde Yer Alan Âşıklar	69
<i>Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ÇELİK</i>	69

Âşık Serdar Alyakut Şiirlerinde Bardız (Gaziler) Mekân Olgusu

*Abdullah EĞİ**

Özet

Sözlükte ‘yer, bulunulan yer, ev, yurt’ olarak tanımlanan mekân, Türk edebiyatında bireyin ve toplumun tarihini, yaşantılarını, sosyo-ekonomik düzeyini gösteren önemli bir yaşam alanı olmakla birlikte, toplumsal hafıza dinamiklerini sürdüren önemli bir medeniyet aktarıcısı olarak kullanılmıştır. Âşıklık geleneğinin en önemli icra alanlarından Erzurum şehri, halk edebiyatının birçok tarihi kaynağında mekân olarak yer almıştır. Erzurum’un Şenkaya ilçesine bağlı Bardız (Gaziler) köyü, şehrin genelinde olduğu gibi âşıklık geleneğine birçok sanatçı kazandırmıştır. Bardız coğrafyasında yetişen Âşık Nihanî, Âşık Mevlüt İhsanî, Âşık Nuri Çırağı, Âşık Erol Erganî, Âşık Ümit Coşkunî, Âşık İhsan Yavuzer ve nice âşıklar, bu köyün tarihi ve jeopolitik önemi itibarıyla şiirlerinde Bardız’a yer vermişlerdir. Bu bağlamda, geleneğin günümüzdeki temsilcilerinden Âşık Serdar Alyakut’un, doğup büyüdüğü Erzurum’un Şenkaya ilçesine bağlı Bardız köyünü şiirlerinde mekân olarak işleyişini tespit etme amaçlanmıştır. Bir coğrafyada yaşanan doğal ve beşerî olaylar, o coğrafyanın edebi ürünlerinde de kendisini göstermektedir. Bardız, hem doğa güzelliğine sahip bir yer, hem de tarihte 93 Harbi olarak bilinen 1877-1878 Osmanlı- Rus savaşında Kâzım Karabekir komutasındaki Türk ordusu tarafından karargâh olarak kullanılan bir köydür. İşgal yılları sırasında Rus esaretine giren Bardız, düşman orduları tarafından yakılıp yıkılmıştır. Bölgede gerçekleşen savaşlarda esir alınan ve öldürülen yiğitler, kaçırılan genç kızlar, yakılıp yıkılan köyler, bu coğrafyada yaşayan insanların yüreklerinde derin yaralar açılmasına sebep olmuştur. Bardız coğrafyasında yaşanan tüm bu felaketler, aradan bir buçuk asır geçmesine rağmen hâlâ halk üzerindeki etkisini devam ettirmektedir. Bardız, Âşık Serdar Alyakut’un şiirlerinde kimi zaman işgal yıllarındaki mahiyeti ve durumu ile yer alırken kimi zaman da doğasının güzelliği ile yer almıştır. Birçok kaynaktan bölgedeki en güzel köylerden biri olarak tasvir edilen Bardız, âşığın coşkun hâlini eserlerine yansıtmada mekân olarak büyük bir önem arz etmektedir. Âşık, gelenek içerisinde genel kabul gören anlayışa göre toplumun haykırın sesidir; olaylara ve durumlara gösterdiği reaksiyonlarla hem topluma ışık tutar hem de toplumun yol göstericisi olur. Âşık Serdar Alyakut da köyünde ve bölgede yaşanan savaflara kayıtsız kalmamış; Bardız’da ve bölgede yaşanan savaflarda yaşananların unutulmaması için sanatıyla günümüz insanı ile gelecek nesiller arasında bir kültür taşıyıcılığı görevi üstlenmiştir. Âşığın şiirlerini topladığı ‘Vuslatımı Aradım’ isimli kitapta yer alan ve elektronik kültür ortamında paylaştığı şiirler nitel araştırma yöntemleri ile taranmış, onlarca şiirde Bardız köyünü mekân olarak işlediği görülmüştür. Bardız’ın âşığın şiirlerinde işleniş şekli, toplumsal hafızanın diri tutulması açısından oldukça dikkat çekicidir.

Anahtar Kelimeler: Bardız, Âşık Serdar Alyakut, mekân, âşıklık geleneği.

* T.C. Gümüşhane Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi. Türkiye abdullahegi@yahoo.com

The Place Fact of Bardız (Gaziler) in the Poems of Âşık Serdar Alyakut***Abstract***

In the dictionary, the space defined as 'place, current place, home, dormitory' has been used as an important living space in Turkish literature that shows the history, experiences and socio-economic level of the individual and society, as well as an important civilization transmitter that maintains the dynamism of social memory. The city of Erzurum, one of the most important performance areas of the minstrel tradition, has taken place as a place in many historical sources of folk literature. Bardız (Gaziler) village of Şenkaya district of Erzurum has brought many artists to the minstrel tradition, as in the rest of the city. Asik Nihanî, Asik Mevlüt İhsanî, Asik Nuri Çırağı, Asik Erol Erganî, Asik Ümit Coşkunî, Asik İhsan Yavuzer and many other minstrels who grew up in the geography of Bardız have included Bardız in their poems due to the historical and geopolitical importance of this village. In this context, it is aimed to determine the functioning of the Bardız village of Şenkaya district of Erzurum, where Âşık Serdar Alyakut, one of the current representatives of the tradition, was born and raised as a place in his poems. Natural and human events experienced in a geography also show themselves in the literary products of that geography. Bardız is both a place of natural beauty and a village that was used as a headquarters by the Turkish army under the command of Kazım Karabekir in the 1877-1878 Ottoman-Russian war, known in history as the 93 War. Bardız, which was captured by the Russians during the occupation years, was burned and destroyed by the enemy armies. The brave men in the region who were captured and killed in the wars, the young girls who were kidnapped, the villages that were burned and destroyed caused deep wounds in the hearts of the people living in this geography. All these disasters in the geography of Bardız still continue to affect the people, even after a century and a half. While Bardız sometimes takes place in the poems of the minstrel with its nature and situation in the years of occupation, sometimes it takes place with the beauty of its nature. Again, described as one of the most beautiful villages in the region in many sources, Bardız is of great importance as a place in reflecting the enthusiastic state of Asik Alyakut in his works. According to traditional conception, the minstrel is the society's loud voice; via its reactions to events and situations, it both reveals and guides the society. In this context, Asik Alyakut did not remain indifferent to the wars in his village and the region, and he undertook the duty of a cultural carrier for today's people and future generations with his art so that the wars in Bardız and the region are not forgotten. The poems included in the book named "Vuslatmı Aradım", in which the minstrel collected his poems and shared in the electronic culture environment, were scanned with qualitative research methods, and it was seen that Bardız village was used as a place in dozens of poems. The presence of Bardız in this nature in the poems of the minstrel is very important in terms of keeping the social memory alive.

Keywords: Bardız, Asik Serdar Alyakut, place, tradition of minstrelsy.

Bir Abdal, Bir Âşık ve Bir İnsan Olarak Neşet Ertaş'ta İnsan Hakları ve Eleştirel Söylem

*Doç. Dr. Ahmet KESKİN**

Özet

Abdallık kültürünün ve geleneğinin son dönemdeki en önemli temsilcilerinden biri olan ve 2012 yılında aramızdan ayrılan Neşet Ertaş ile onun içinde yetişip temsil ettiği Abdallık kültürü ve geleneği alanlarında günümüze kadar çok sayıda araştırma gerçekleştirilmiştir. Bunlar arasında Neşet Ertaş'ın ve bağlı bulunduğu Abdallık geleneğinin Türk Âşıklık geleneği ve sanatıyla ilişkisi de çeşitli araştırmalarda türlü boyutlarda ele alınmıştır. Bununla birlikte Âşıklık ve Abdallık ilişkisi ile buradaki eleştirel söylem hususlarının henüz farklı yönleriyle ve karşılaştırmalı olarak yeterli düzeyde ele alınıp aydınlatıldığını söylemek mümkün değildir. Âşıklık geleneği içinde oldukça önemli bir yer tutan eleştiri kültürünün hem genel olarak Abdallık geleneği içinde hem de özelde Neşet Ertaş'ın eserleri örneklemine çok yoğun ve zengin bir malzeme sunmadığı açık bir şekilde gözlemlenebilmektedir. Bununla birlikte Neşet Ertaş'ın hem kendisiyle yapılan çeşitli söyleşilerde hem de çeşitli etkinlikler ve TV programları başta olmak üzere türlü bağlamlarda, bazı hususlarda oldukça belirgin bir eleştirel söylemi benimsemiş olduğu da gözden kaçmamaktadır. Neşet Ertaş'ın özellikle sosyal adalet, eşitlik, kişilik hakları, sömürü gibi temel insan hakları ile ilgili başlıca hususlar söz konusu olduğunda, görüşlerini eleştirel bir söylemle ifade etmekten çekinmediği dikkati çekmektedir. Bu dikkatten hareketle hazırlanan çalışmada Neşet Ertaş'ın çeşitli vesilelerle türlü konular hakkındaki eleştirel düşünceleri ve görüşleri, bunların ana nedenleri, gerekçeleri, insan hakları odağında ve eleştirel söylem analizi yöntemiyle ele alınacaktır. Bu doğrultuda çalışmada öncelikle Neşet Ertaş, Abdallık, Âşıklık ilişkileri, gelenekte eleştirinin yeri, önemi ile eleştirel söylem analizi konuları üzerinde genel hatlarıyla durulacaktır. Ardından, Türk Âşıklık geleneği içindeki eleştiri kültürü, Abdallık kültürü ve Neşet Ertaş bağlamında yine ana hatlarıyla ele alınarak genel bir durum değerlendirmesinde bulunulacaktır. Çalışmanın devamında Neşet Ertaş'ın çeşitli bağlamlarda ortaya koyduğu görüşleri, ifadeleri aracılığıyla insan haklarıyla ilgili türlü konulardaki belirgin hassasiyetleri üzerinde durulacaktır. Neşet Ertaş'ın hangi konularda hangi açılarından değerlendirdiği ve bunların temelleri, eleştirel söylem analizi yaklaşımı bağlamında çözümlenecektir. Böylece, Abdal kültürünün ve geleneğinin Türk Âşıklık kültürü ve geleneğiyle ilişkisi, eleştiri kültürü ve insan hakları konuları üzerinden, eleştirel söylem analizi yaklaşımıyla aydınlatılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Âşıklık kültürü ve geleneği, Abdallık kültürü ve geleneği, Neşet Ertaş, insan hakları, eleştirel söylem, eleştirel söylem analizi.

Human Rights and Critical Discourse in Neşet Ertaş as an Abdal, a Aşık and a Human Being

Abstract

Neşet Ertaş, who is one of the most important representatives of the Abdal culture and tradition in the last period and passed away in 2012, and a large number of researches have been carried out in the fields of Abdal culture and tradition in which he grew up and represented. Among these, the relationship of Neşet Ertaş and the Abdallık tradition to which he is affiliated with the Turkish Minstrel tradition and art has been discussed in various dimensions in various researches. However, it is not possible to say that the relationship between Minstrel and Abdal and the critical discourse issues here have been adequately addressed and clarified in various aspects and comparatively. It can be clearly observed that the culture of criticism, which has a very important place in the tradition of minstrelsy, does not provide a very dense and rich material both in the Abdal tradition in

* Samsun Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türkiye, ahmet.keskin@samsun.edu.tr

general and in the sample of Neşet Ertaş's works in particular. However, it is not overlooked that Neşet Ertaş has adopted a very distinctive critical discourse on some issues, both in various interviews with him and in various contexts, especially in various events and TV programs. It is noteworthy that Neşet Ertaş does not hesitate to express her views with a critical discourse, especially when it comes to basic human rights such as social justice, equality, personal rights, exploitation. In this study, which has been prepared with this attention, Neşet Ertaş's critical thoughts and views on various issues on various occasions, their main reasons and justifications will be discussed in the focus of human rights and with the method of critical discourse analysis. In this direction, the study will primarily focus on Neşet Ertaş, Abdal tradition, the relations of minstrelsy, the place and importance of criticism in tradition, and critical discourse analysis in general terms. Then, a general situation assessment will be made by evaluating the criticism culture within the Turkish Minstrel tradition, again in the context of Abdallık culture and Neşet Ertaş. In the continuation of the study, Neşet Ertaş's views and expressions in various contexts will be focused on her specific sensitivity on various issues related to human rights. Neşet Ertaş's evaluations of which subjects and their foundations will be analyzed in the context of critical discourse analysis approach. Thus, the relationship of Abdal culture and tradition with Turkish Minstrel culture and tradition will be tried to be clarified through the critical discourse analysis approach, through the culture of criticism and human rights.

Key Words: Minstrel culture and tradition, Abdal culture and tradition, Neşet Ertaş, human rights, critical discourse, critical discourse analysis

Gaziantep ve Çevresi Abdallarının Tarihsel Süreci ve Güncel Durumları Üzerine Bir Değerlendirme

Anıl Can KILINÇ *

Özet

Türk kültürünün zengin bir parçası olarak nitelendirebileceğimiz abdallık geleneği, Anadolu coğrafyasının birçok bölgesinde varlığını devam ettirmektedir. Sosyo-kültürel yapının içinde, kendine özgü yaşam biçimi, gelenekleri ve meslekleri ile toplumdan ayrılan bu grubun, konar-göçer Türk toplulukları ile birlikte hareket ettikleri görülmektedir. Tarihî süreçte bu Türk topluluklarının Anadolu'ya gelişleri, iskân edilişleri ve bu iskân sonucunda girmiş oldukları mücadeleler abdallar tarafından sözlü kültüre aktarılmıştır. Araştırma alanımız olan Gaziantep ve çevresi abdalları, sözlü tarihin ve saha araştırmalarında kaynak kişilerin verdiği bilgiler doğrultusunda, Anadolu'ya Feriz Bey öncülüğünde gelen Türk aşiretlerinin içerisinde yer aldığı söylenmektedir. Feriz Bey'in yanında bulunan göç ve iskânı dile getiren şiirleri ile bilinen Abdal Dedemoğlu da bu durumun kanıtı niteliğindedir. Özellikle iskân türküleri/şiirleri Dedemoğlu'ndan bu yana dek abdallar tarafından dile getirilmiş, sözlü hafızanın diri tutulmasına katkı sağlamıştır.

Geleneklerin zamanla aktarım ortamlarının değişmesi ile işlevlerinin değişme süreci doğal bir sonuç olarak düşünülmektedir. Bu bağlamda abdalların iskân türküleri ve halk hikâyeleri başta olmak üzere birçok sözlü kültür ürünlerini, köy odası geleneği içerisinde aktardıkları bilinmektedir. Bununla birlikte asıl mesleklerinin ve icralarının davul-zurna çalmak olduğu ve düğün gelenekleri çerçevesinde oyun çıkartma, köçeklik gibi birçok halk kültürü unsurlarını da geleneksel süreçte aktardıkları görülmektedir. Bu çalışmada, tarihî süreç içerisinde Gaziantep ve çevresi abdallarının geleneksel kültürü yaşatma, aktarma noktasındaki işlevleri, özellikle kırsaldan kente yaşanan bu durumun tabii sonucu olarak gelenek içerisindeki değişim-dönüşüm süreçleri ve abdallık geleneğinin yöredeki güncel durumu değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gaziantep Abdalları, Abdal Dedemoğlu, gelenek, değişim-dönüşüm

An Evaluation on the Historical Process and Current Status of Gaziantep and Surroundings Abdals

Abstract

The abdal tradition, which we can describe as a rich part of Turkish culture, continues its existence in many regions of the Anatolian geography. Within the socio-cultural structure, it is seen that this group, which is separated from the society with its unique lifestyle, traditions and professions, acts together with the nomadic Turkish communities. In the historical process, the arrival of these Turkish communities in Anatolia, their settlement and the struggles they entered as a result of this settlement were transferred to oral culture by the abdals. It is said that the abdals of Gaziantep and its surroundings, which is our research area, are among the Turkish tribes that came to Anatolia under the leadership of Feriz Bey, in line with the information given by the sources in oral history and field research. Abdal Dedemoğlu, who is known for his poems expressing immigration and settlement next to Feriz Bey, is also proof of this situation. Especially resettlement folk songs/poems have been voiced by the abdals since Dedemoğlu and contributed to keeping the oral memory alive.

* Gaziantep Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı, Türkiye, anlcnklncl@hotmail.com

The process of changing the functions of traditions with the change of transmission environments over time is considered as a natural result. In this context, it is known that the abdals conveyed many oral cultural products, especially the settlement songs and folk tales, within the village chamber tradition. However, it is seen that their main profession and performance is playing the drums and zurna, and they convey many folk culture elements such as making plays and köçek within the framework of wedding traditions in the traditional process. In this study, it has been tried to evaluate the functions of the abdals of Gaziantep and its surroundings in the point of keeping the traditional culture alive and transferring, the change-transformation processes in the tradition as a natural result of this situation, especially from the countryside to the city, and the current situation of the abdal tradition in the region.

Keywords: Gaziantep abdals, Abdal Dedemoğlu, tradition, change-transformation

Manilerde Doğa Tasvirlerinin Kullanılmasının Biçim ve Yöntemleri

*Prof. Dr. Avtandil AĞBABA **

*Dr. Öğr. Üyesi Rövsen MEMMEDOV**

Özet

Âşık şiiri de dâhil olmak üzere Azerbaycan halk edebiyatında mâni türünün mükemmel manzum örnekleri birçok klasik ve çağdaş şairin eserlerinde bulunmaktadır. Hacmi küçük olmasına rağmen sadece dört dizeden oluşan bu âşık şiirinde derin felsefi anlam, insanın manevi dünyası, duygu ve düşünceleri büyük bir ustalıkla ifade edilir. Tüm Türk folklor alanında bayatı, koşug, hoyrat, jir, aşule, aytiş vb. adlarla tanınan manilerde doğanın birtakım unsurları – gül, bülbül, dağ, dere, bahçe vb. şiirsel bir araca dönüşerek derin bir anlam kazanır. Azerbaycan halkının tarihi geçmişinin yanı sıra, bugün sınırlarını aşan yer ve bölgelerin adları, eski toponimleri (Derbend, Tebriz, Ağbaba, Göyçe, Hoy vb.) maniler yüksek bir duyarlılıkla kendisinde yaşatır, milli-etnik hafızanın derin katmanlarını şiirsel sözün gücü ile okurlara aktarmaktadır.

Âşık edebiyatının üç ana şiir türünden biri olan bayatların manzum içeriğinde, tabiatın canlı ve cansız birtakım mahlûklarının tabiat olaylarının tasviri insan maneviyatı ile bütünleşir. Başka bir deyişle, manilerde sık sık rastlanan birtakım imgeler dış güzellik oluşturmak için kullanılmaz, tam tersine insan-doğa ilişkileri, onların arasındaki bağlantı, doğanın çeşitli unsurlarının şiirsel şekilde ifade edildiğinde meydana gelmektedir. Türk halklarının ve Azerbaycan Türklerinin mitolojik düşünce sisteminde evrenin ve insanın yaratılışı karşılıklıdır. Bu açıdan bakıldığında, lirik şiirin bazı türlerinde olduğu gibi, maninin poetik içeriğinde nergis, lale, bülbül, pınar, dağ, bulut ve diğer doğal nesnelerin kullanılması sadece edebi ve sanatsal bir özellik olarak anlaşılmamalıdır. Manilerde, tabiatdaki bu tür unsurların manzum bir anlam taşıması, insanın tabiata olan sevgisini ve ona karşı olan içgüdüsünü ifade eder. Ya da âşık, doğanın tek tek nesnelere atıfta bulunarak duygu ve düşüncelerini, gördüğü ve gözlemlediği gerçek olaylara karşı tutumunu daha anlamlı bir şekilde ifade etmeye çalışır. Soruna bu açıdan yaklaşıldığında tabiatın güzellikleri ve eşsiz tasviri manilerde şu şekilde özetlenebilir:

1. bir dizi doğa nesneleri manzara oluşturmaya hizmet eder;
2. dış ve iç güzellikleri şiirsel biçimde ifade eder;
3. insanların hayatındaki önemli sosyo-politik olayların, sürgünlerin ve soykırımların şiirsel bir resmini yaratır;
4. ahlaki ve felsefi düşünceleri okuyucuya ve dinleyiciye daha anlamlı bir şekilde aktarır;
5. saf sevginin, hümanist duyguların ifade edilmesinde yüksek sanat ve duygu yaratır.

Sanatın belirtilen tüm bu ve diğer nitelikleri gerek halk mânilerinde gerek çeşitli mânilerde görülmesi mümkündür. Bu açıdan 18. yüzyılda yaşamış Sarı Âşık'ın, Lele'nin, çağdaş Azerbaycan şairlerinden Zelimhan Yakub'un, Neriman Hesen-zade'nin, el şairi Seriyne Hatun'un vb. edebiyatçıların mâni yaratıcılıkları çık tipiktir.

Araştırmanın amacı, ozan-âşık şiirinde tabiat unsurlarının mecazlı kullanımını bilimsel-teorik yöntemlerle çözümlemek ve yorumlamaktır. Makale, mâni türünde tanımlanan doğa unsurlarının kullanımını, bunların mâni türündeki biçim ve içerik özelliklerini inceleyerek, farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koymaktadır. Filolojik-karşılaştırmalı yöntemlere dayalı olarak hazırlanan makalede, âşık-ozanların tabiat unsurlarını kullanma yöntemleri, mânilerdeki şiirsellik ve anlam bulgular arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Âşık edebiyatı, mâni, gül, bülbül, toponim.

* Sumgayıt Devlet Üniversitesi, Filoloji Fakültesi, Azerbaycan, rrr_188@mail.ru

* Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türkiye, rrr_188@mail.ru

The Form and Methods Of Using Nature Descriptions İn Manies

Abstract

Excellent verse examples of mani in Azerbaijani folk literature, including Âşık poetry, can be found in the works of many classical and contemporary poets. Although its volume is small, in this lover's poem, which consists of only four lines, the deep philosophical meaning, the spiritual world of man, his feelings and thoughts are expressed with great mastery. In the whole field of Turkish folklore, there are many names such as “bayatı”, “koshug”, “hoyrat”, “jir”, “ashule”, “aytış”, etc. In the mani, known with names, some elements of nature – rose, canary, mountain, stream, garden, etc. becomes a poetic tool, gaining a deep meaning. In addition to the historical past of the Azerbaijani people, the names of places and regions that transcend their borders today, the old toponyms (Derbend, Tabriz, Ağbaba, Göyçe, Hoy, etc.) are kept alive with a high sensitivity, conveying the deep layers of national-ethnic memory to the readers with the power of poetic words.

In the verse content of manies, which is one of the three main types of poetry in minstrel literature, the description of natural events of some living and non-living creatures of nature integrates with human spirituality. In other words, some images frequently encountered in mani are not used to create external beauty, on the contrary, human-nature relations, the connection between them, occur when various elements of nature are expressed poetically. In the mythological thought system of the Turkic peoples and Azerbaijani Turks, the creation of the universe and the human being is reciprocal. From this point of view, the use of daffodils, tulips, nightingales, springs, mountains, clouds and other natural objects in the poetic content of mani, as in some types of lyric poetry, should not be understood only as a literary and artistic feature. The fact that such elements in nature have a verse meaning in Manies expresses the love of man for nature and his instinct towards it. Or, the lover tries to express his feelings and thoughts, his attitude towards real events he sees and observes in a more meaningful way by referring to individual objects of nature. When the problem is approached from this point of view, the beauties of nature and its unique description can be summarized in the Manies as follows:

- 1.a set of nature objects serves to create landscapes;
- 2.expresses the outer and inner beauties poetically;
- 3.creates a poetic picture of important socio-political events, exiles and genocides in people's lives;
- 4.conveys moral and philosophical thoughts to the reader and listener in a more meaningful way;
- 5.creates high art and emotion in expressing pure love, humanistic feelings.

All these and other qualities of art can be seen both in folk tales and in various mani. In this respect, it is worth mentioning that Sâri Âşık, Lele, who lived in the 18th century, Zelimkhan Yakub, one of the contemporary Azerbaijani poets, Neriman Hesenzade, the hand poet Seriyte Khatun, etc. The maniacal creativity of the writers is typical.

The aim of the research is to analyze and interpret the metaphorical use of the elements of nature in the poet-minstrel poetry with scientific-theoretical methods. The article examines the use of nature elements defined in the mani type, their form and content features in the mani type, and reveals the differences and similarities. In the article prepared based on philological-comparative methods, the methods of using the elements of nature by the minstrel-poets are among the findings of imagination and meaning in the mani.

Keywords: Âşık literature, mani, rose, canary, toponym.

Âşıkların Tarihe Tanıklık İşlevi

*Prof. Dr. Ayten KAPLAN**

Özet

Toplumlar, toplumsallaşmaya başladığı günden bu yana kurdukları yaşam tarzını ve düzenini, aktarımlara dayalı olarak oluşturdıkları kurumları ve ürünleri sözlü ve yazılı ortamlarla ortaya koymuşlardır. Sözlü ve yazılı aktarımlar kültürel değerlerin, bir anlamda geleneğin sürekliliğini sağlar. Mitolojiler, masallar, destanlar, kahramanların hikâyeleri, şiirler ve sözlü müziklerle kuşaktan kuşağa aktarılan gelenek, kültürel bellek oluşturur. Bireylerin ve toplumların yaşadıkları “geçmiş”, “şimdi” ve bunlara dayalı olarak yaşayacakları “gelecek” onların var olma biçimlerini ve kültürel yapılarını belirler. Öğrenilmiş ya da yaşanmışlıkların bilgilerini depolama, tutma ve hatırlama yetisi olan “bellek” işlevsel olduğunda sürecin devamlılığı mümkün olur.

Bütün topluluklar sözlü miraslarını ve yaşantılarındaki kabul ve retleri aktaracak destan anlatıcı, ozan, âşık şaman, bahşı, meddah vb. icracılar oluşturmuşlardır. Bunlar aracılığıyla sözlü kültür ürünlerinin halka ulaştırılması, sosyal ilişkilerin güçlenmesini sağlamaktadır. Sözlü kültür ürünleri, kültürel dokuda var olan unsurları, toplumu bir arada tutan değerleri anlamaya olanak yaratan eylemler ve anlatılar bütünüdür.

Bu çalışma literatür taramasına dayalı betimsel bir çalışmadır. Âşık’ın aktarımlarının, tarihsel süreç içinde toplumun yaşantıları, yaşam biçimleri ve kültürel değerlerinin yansımaları olduğu hipotezinden yola çıkılmıştır. Ozanın üretimlerinden örneklerle toplumun kültürel belleğinde var olan yaşamsal deneyimleri anlamaya yöneliktir. Elde edilen bulgular, ozanın üretimlerini dikkate alıp yaşanmışlıklar üzerinden toplumun geleceğini kurmada yararlanılması gerektiğini gösterir niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Âşık, sözlü kültür, kültürel bellek

The Function Of “Âşık” To Witness History

Abstract

Since the beginning of the socialization process, societies have established lifestyles, order, and institutions together with artifacts that they have created based on social communication deriving from oral and written environments. Oral and written transmission ensures the continuity of cultural values, or in other words, the tradition. The tradition that is transferred from generation to generation through myths, tales, epics, stories of heroes, poems, and oral music create cultural memory. The “past”, the “present” that individuals and societies live in and the “future” that they will live based on determining their way of existence and cultural structures. The continuity of the process becomes possible when the “memory”, which has the ability to store, retain and remember the information of learned or experiences, is functional.

All communities created performers that are called epic narrators, poets, minstrel shamans, bahshis, meddahs, etc., where they will convey their oral heritage and the acceptance and rejection in their lives. Through these, the delivery of oral cultural products to the public ensures the strengthening of social relations. Oral cultural products

* Hacettepe Üniversitesi, Ankara Devlet Konservatuvarı, Türkiye, aykap@hacettepe.edu.tr

are the whole of actions and narratives that make it possible to understand the elements that exist in the cultural fabric and the values that hold the society together.

This study is a descriptive study based on literature review. It is based on the hypothesis that the âşık's transmissions are the reflections of the experiences, lifestyles and cultural values of the society in the historical process. It is aimed at understanding the life experiences that exist in the cultural memory of the society with examples from the productions of the poet. The findings show that it is necessary to take into account the works of the âşık and benefit from them in establishing the future of the society through experiences.

Keywords: Âşık, oral culture, cultural memory.

Klasik Türk Şiirinde Dervişlik Alameti Olarak Baş Açık, Yalın Ayak ve Baş Açık Yalın Ayak Deyimlerinin Kazandığı Anlam

Arş. Gör. Bahar YILMAZ *

Özet

Tasavvufi mecradan beslenen klasik Türk şiirinin anlam dünyasında abdal ya da derviş olarak bilinen ve dünyaya karşı belli bir tavrı benimsemiş olan tarikat talebeleriyle ilgili dil malzemelerine sıkça rastlamak mümkündür. Dünyalık işlerden uzak durarak Allah'a yakınlaşan dervişleri betimlemek için çeşitli tabirlere başvurulduğu görülmektedir. Deyimler, somut ve soyut unsurları başarıyla şiirlerinde kullanan klasik Türk şairlerinin elinde farklı çağrışımlar yaratabilecek şekilde kullanılmıştır. Tasavvufi anlayışta bir şeyhe intisap etmek isteyen birisi dünyalık her şeyden vazgeçmelidir. Tevbeyle başlayan dervişlik merhalelerini aşmak için öncelikle dervişin Hakk'ın inayeti ile gafletten uyanması ve yönünü Hakk'a çevirmesi gerekmektedir. Yönünü Hakk'a çeviren biri ise belli davranışlarla bunu hayatına adapte ederek yaşamalıdır. Üzerinde doğru düzgün giysisi olmamak, üstü başı perişan olmak anlamında kullanılan baş açık yalın ayak deyimini, dünyalık mevki, makam ve unvanlardan vazgeçmiş olan dervişlerin tasavvufi yolculukta giyim kuşama önem vermediğinin bir işareti olarak klasik Türk şiirinde kendini göstermektedir. Baş açık yalın ayak deyimini, klasik Türk şiirinde dervişlerin bir özelliği olarak okuyucunun karşısına çıktığı gibi bazen deyimın kaynağı dervişlere kadar inebilmektedir. Dervişler için sıkça kullanılan bir hırka bir lokma deyimıyla ilişkili olarak anlamlandırılabilir baş açık yalın ayak deyiminin tamamı bazen okuyucunun karşısına çıkabileceği gibi bazen de deyimın baş açık ya da yalın ayak olarak yer aldığı da görülmektedir. Çoğu zaman dervişlik ya da divanelikle ilgili kullanılan baş açık yalın ayak deyimini, klasik Türk şiirinde âşıklıkla ilişkilendirilerek kullanılmış ve çeşitli sanatlar aracılığıyla anlam dünyası zenginleştirilmiştir. Bu çalışmada baş açık, yalın ayak ve baş açık yalın ayak deyimlerinin klasik Türk şiirinin anlam dünyasında edindiği yer, örnekler üzerinden açıklanacaktır. Bu bağlamda söz konusu deyimlerin odağında klasik Türk şairlerinin divanları taranmış ve baş açık, yalın ayak ve baş açık yalın ayak deyimlerinin geçtiği şiirler seçilmiştir. Abdal ve söz konusu deyimlerin arasındaki ilişki, klasik Türk şiirinin anlam dünyası baz alınarak tasavvufi ve kelami anlamda açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk şiiri, derviş, baş açık yalın ayak deyimini.

Baş Açık, Yalın Ayak And Baş Açık Yalın Ayak Idioms As A Sign Of Fakirism In Classical Turkish Poetry

Abstract

It is often possible to come across language materials about the disciples of the sect, who are known as abdal or dervish and adopted a certain attitude towards the world, in the semantic world of classical Turkish poetry benefited by the mystical source. It is seen that various expressions are used to describe dervishes who stay away from worldly goods to get closer to God. Idioms have been used in a way that can create different connotations in the hands of classical Turkish poets who successfully use concrete and abstract elements in their poems. A person who wants to get involved a sheik in mystical

* Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türkiye, baharyilmaz@artuklu.edu.tr

understanding should give up everything worldly. In order to overcome the stages of dervishism that started with repentance, the dervish must first awaken from heedlessness with the grace of God and turn her direction to God. A person who turns her direction towards God should live by adapting it to her life with certain behaviors. The idiom “Baş açık yalın ayak”, which is used to mean not having proper clothes on and being miserable, shows itself in classical Turkish poetry as a sign of dervish, who have given up their worldly clothes, do not attach importance to dressing in their mystical journey. The idiom “baş açık yalın ayak”, which can be interpreted with the idiom “bir hırka bir lokma”, which is frequently used for dervishes, all of it can sometimes appear across the reader , and sometimes it is also seen as “baş açık”, “yalın ayak”. The idiom “baş açık yalın ayak” which is mostly used for dervish or crazy, has been used in classical Turkish poetry by being associated with minstrel, and the semantic world of the idiom has been enriched through various arts. In this context, the diwans of classical Turkish poets were scanned in the focus of these idioms and the poems with “baş açık, yalın ayak, baş açık yalın ayak” were selected. The relationship between abdal and these idioms were explained in the mystical and theological sense based on the semantic world of classical Turkish poetry.

Keywords: Classical Turkish poetry, dervish, the idiom “baş açık yalın ayak”.

Yerel Müzik İncelemesinde Perspektif: Orta Anadolu Abdalları Örneği

*Bariş Gürkan**

Özet

Türkiye’de yerel müzikler üzerine yapılan çalışmaların, temelde iki epistemolojik kökene dayandığını söyleyebiliriz. Bunlar, Kıta Avrupası ve ABD’nin kendi sosyo-politik ve demografik ikliminde farklılaşan kültür odaklı çalışma yönelimleridir. Aynı zamanda sosyal bilimlerde bir paradigma değişiminin de göstergesi olan bu iki yönelim, Türkiye’de hemen tüm kültür odaklı çalışmalarla birlikte yerel müzikleri konu alan çalışmalara da zamanla yön vermiştir. Söz konusu paradigma değişimi Türkiye’deki modern bilimin var olma sürecinin görece başlarında cereyan etmesine rağmen, ülkemizdeki kültür araştırmaları içinde sayılabilecek yerel müzik incelemelerini büyük ölçüde etkileyen, ‘eski paradigmanın’ ilkeleridir. Bu durumun ülke yönetimiyle ilgili pek çok gerekçesi olduğu gibi, Türk müziğinin (özelde Türk halk müziğinin) akademiyle eklemlenme sürecinde rol oynayan kurucu aktörlerin akademinin içinden gelmiyor oluşları en önemli gerekçelerdendir.

Bu iki perspektifin metot, teknik ve hedeflerindeki farklılık, aynı kültürel birimin yerel müziğinin incelemesiyle elde edilecek sonuçların bütünüyle farklı olması potansiyelini taşır. Bu potansiyel, üzerinde çalışılacak topluluğun marjinde bırakılan insan grupları olması halinde çok daha etkilidir. Bu çalışma, toplumun geri kalanından keskin sınırlarla ayrılarak kenarda kalan ve mesleki, kültürel, kan bağı gibi konularda görece homojen bir yapı sergileyen Abdal toplumunun kültürünün ve müziğinin incelenmesi örneğiyle, söz konusu iki temel yönelimin nasıl farklı sonuçlar doğurabileceğini tartışır.

Anahtar Sözcükler: Folklor, Etnomüzikoloji, Antropoloji, Abdallar, Türk Halk Müziği

Perspective in the Study of Local Music: The Case of the Central Anatolian Abdals

Abstract

We can say that the studies on local music in Turkey are basically based on two epistemological roots. These are culture-focused work orientations that differ in the socio-political and demographic climate of mainland Europe and the USA. These two orientations, which are also indicators of a paradigm shift in social sciences, have given direction to studies on local music as well as almost all culture-focused studies in Turkey. Although the paradigm shift took place at the relatively early stages of the establishment of modern science in Turkey, the principles of the 'old paradigm' greatly affected the local music studies in our country. As this situation has many reasons related to the country's administration, one of the most important reasons is that the founding actors who played a role in the articulation of Turkish music (especially Turkish folk music) with the academy did not member of academy.

The difference in the methods, techniques and goals of these two perspectives has the potential to be entirely different in the results to be obtained by examining the music of the same cultural unit. This potential is much more effective if the community to be studied is the marginalized community. With the case of examining the culture and music

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuarı, Müzikoloji Bölümü

of Abdals, which is a marginal society, this study discusses how these two basic orientations can lead to different results.

Key Words: Folklore, Ethnomusicology, Anthropology, Abdals, Turkish Folk Music

Geçmişten Günümüze Âşık Şiiri Taşlamalarında Folklorun Protesto İşlevi

Nur KESKİN*

Beyza Betül BARGIN*

Özet

Âşıklar, yaşadıkları döneme tanıklık ederken olaylar karşısında halkın duygularını samimi bir şekilde aktaran sözcüler olmuşlardır. Âşıklar, şiirlerinde geçmişten günümüze değindikleri konularla Türk toplumunun düşünce yapısını yansıtmışlardır. Halkın sevinç ve mutluluğuna ortak olan âşıklar, yaşanan zor durumlara sessiz kalmamış; haksızlık, adaletsizlik ve eşitsizlik gibi her türlü kötü muamele karşısında taşlama türündeki şiirlerle halkın duygularına tercüman olmuşlardır. Âşık edebiyatı türlerinden biri olan taşlamalar; bireyin, toplumun ve kurumların aksayan yönlerini eleştirmek için yazılan şiirlerdir. Âşıklar, taşlamalarında zaman zaman sert ve aşırıya kaçan bir üslupla yaşanan durumları, olayları ve kişileri protest bir tavırla eleştirmişlerdir. Bu çalışmada işlevsel halk bilim kuramcılarının sistemleştirdiği dört temel işlevin yanı sıra İlhan Başgöz'ün yeni bir işlev olarak önerdiği protesto işlevi bağlamında âşık şiirleri incelenmiştir. İncelemeye örnek olarak Anadolu sahasında âşık şiirinin geliştiği XVI. yüzyıldan başlanmış ve günümüz âşıklarının da dâhil olduğu 20 farklı âşığın taşlamaları belirlenmiştir. Çalışmada hem sözlü kültürden yazılı kültüre geçen metinler taranarak tespit edilmiş hem de elektronik kültür ortamındaki şiirler derlenmiştir. Âşıklar, her dönemde yaşanan farklı olaylara ve durumlara rağmen olumsuzluklara karşı benzer tepkileri şiirlerinde dile getirmişlerdir. Şiirlerde en çok ele alınan temalar; sosyal aksaklıklar, siyasi bozulmalar, sosyal adaletsizlik; yoksulluk, gelir eşitsizliği, rüşvetin artması, liyakat ilkesinin göz ardı edilmesi ve kişilere yönelik eleştirilerdir. Bunların yanı sıra özellikle günümüz âşıklarının şiirlerinde ön plana çıkan konuları ahlaki değerlerin yozlaşması, küresel salgın hastalıkların getirdiği olumsuzluklar, dilin kullanımındaki özensizlik ve kent kimliğine karşı alınan tavır olarak değerlendirilmek mümkündür.

Anahtar Sözcükler: Âşık şiirleri, taşlama, işlev, protesto, eleştiri.

The Protest Function of Folklore in Lampoonery of Minstrel Poetry from Past to Present

Abstract

While witnessing the period in which they lived, the minstrels became spokesmen who sincerely conveyed the feelings of the people in the face of events. The minstrels reflected the mentality of the Turkish society with the subjects they touched on from the past to the present in their poems. The minstrels, who shared the joy and happiness of the people, did not remain silent about the difficult situations; In the face of all kinds of ill-treatment such as injustice, injustice and inequality, they have translated the feelings of the people with their poems in the form of satire. Satires, one of the genres of minstrel literature; These are poems written to criticize the failing aspects of the individual, society and institutions. The minstrels criticized the situations, events and people with a harsh and exaggerated style from time to time in their satires with a protest attitude. In this study, minstrel poems were examined in the context of the protest function proposed by İlhan Başgöz as a new function, as well as the four basic functions systematized by functional folklore theorists. As an example of the analysis, the XVI. century and the satires of 20 different minstrels, including today's minstrels, were determined. In the study, both the texts that passed from the oral culture to the written culture were scanned and determined, and the poems in the electronic culture environment were compiled. Despite the different events and situations experienced in each period, the minstrels expressed similar reactions

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türkiye, nurkskn@gmail.com.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türkiye, betulbargin@hotmail.com

to negativities in their poems. The most discussed themes in the poems are; social disruptions, political corruption, social injustice; poverty, income inequality, increase in bribery, ignoring the principle of merit and criticism against individuals. In addition to these, it is possible to evaluate the issues that come to the fore in the poems of today's minstrels as the degeneration of moral values, the negativities brought by global epidemics, the carelessness in the use of language and the attitude taken against the identity of the city.

Keywords: minstrels poems, satire, function, protest, criticism.

Bir İrfan Mektebi Olarak Âşık Edebiyatı ve Âşıklık Geleneği
(Âşık Şenlik Kolu Bağlamında)

Bora YILMAZ *

Özet

Âşıklık geleneği ve bu geleneğin içerisinde var olan âşık edebiyatı, kökü yüzyıllara hatta bin yıllara dayanan, Türkistan'dan Anadolu'ya ve Balkanlara uzanan bir kültür okulu ve ekolu gibidir. Halkın içinden çıkan ozan ve âşıklar vasıtası ile yine onların dertleri, neşeleri, aşkları, sevdaları, kültürleri, dünyaya ve öte dünyaya bakışları ve insana ait algıları dile getirilmektedir. Âşıklık geleneği bazen sadece bir eğlence unsuru olarak algılanmakla beraber bu algının çok çok ötesinde hem bir etnopedagoji kaynağı hem değerler aktarıcısı hem de bir irfan mektebidir. Görünenden ziyade görünenin arkasındaki hakikati aramaya ve anlamaya irfan; bu anlam arayışının yolcusuna da arif denir. Âşık, sanatçı ruhuyla, diğer insanlardan ayrılan ve görünenin arkasındaki hakikati sezebilen kişidir. Hakikatin özünü bildiği gibi sözün de özünü bilen âşık, anladığını hikmetli ve veciz bir şekilde ifade eder ve aktarır. Gelecek nesillere de hem irfan dolu sözleri ile hem de arifane yaşam tarzı ile hem rol model olmakta hem de çok değerli bir miras bırakmaktadır. Herkesin göremediğini görebilmek ve de gördüğünü herkesten farklı dile getirebilmek âşığın irfanını ve mana derinliğini göstermektedir. Farklı coğrafyalarda abdal, âşık ya da ozan olarak adlandırılırsalar da he zaman arifane kişilikleri ile sanatlarını icra etmişlerdir. Âşıklar, sanatları ve sanatçı kişilikleri gereği toplumun her zaman görünen yüzüdürler. Sözleri dinlenen, fikirleri alınan ve özellikle eski dönemlerde gençler için rol model olan kişileridir.

Bu çalışmada âşık sanatının en önemli temsilcilerinden biri olan ve kendisinden sonra da bir (e)kol oluşturan Âşık Şenlik'in sanatı ve hayatı içerisindeki irfan anlayışı ve arifane tavrı tespit edilmeye çalışılacaktır. Şenlik'in şiirlerindeki ve hayatındaki irfan anlayışının çözümlenerek, yeni ve farklı bir okuma kritiği ile gelecek nesillere aktarılması ve bu konuda bir farkındalığın oluşturulması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Âşık Şenlik'in şiirleri, bir literatür taraması yöntemi ile incelenerek eserlerindeki irfan ve hikmet derinliği tespit edilmeye çalışılacak ve ayrıca yaşam serüveni içerisinde arifane tavırları da bu bağlamda değerlendirilecektir. Elde edilen bulgular tespit, tasnif ve tahlil yöntemi ile akademik bir metne dönüştürülecektir.

Anahtar Kelimeler: Âşık edebiyatı, âşık geleneği, Âşık Şenlik, irfan.

Minstrel Literature as a Knowledge School and Minstrelsy Tradition
(In the Context of the Âşık Şenlik School)

Abstract

The tradition of minstrelsy and the minstrel literature that exists within this tradition is like a cultural school and school whose roots date back to centuries and even millennia, stretching from Turkistan to Anatolia and the Balkans. Through the poets and minstrels coming out of the people, their troubles, joys, loves, loves, cultures, views of the world and the afterlife, and human perceptions are expressed. Although the tradition of minstrelsy is sometimes perceived only as an element of entertainment, far beyond this perception, it is both a source of ethnopädagogy, a transmitter of values and a school of wisdom. The wisdom to seek and understand the truth behind the visible rather than the visible; The traveler of this search for meaning is also called arif. A minstrel is a person who differs from other people with his artistic spirit and can sense the truth behind the visible. The minstrel, who knows the essence of the word as well as the essence of the

* Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, boraylmz@yyu.edu.tr

truth, expresses and conveys what he understands wisely and concisely. With his words full of wisdom and his wise lifestyle, he is a role model and leaves a very valuable legacy for future generations. Being able to see what everyone cannot see and expressing what he sees differently from everyone else shows the minstrels wisdom and depth of meaning. Although they are called abdal, minstrel or poet in different geographies, they have always performed their arts with their wise personalities. Minstrels are always the visible face of society due to their arts and artistic personalities. They are people whose words are listened to, whose ideas are taken, and who are role models for young people, especially in the old times.

In this study, it will be tried to determine the understanding of wisdom and scholarly attitude in the art and life of Âşık Şenlik, who is one of the most important representatives of the art of minstrel and formed a school after him. The aim of this study is to analyze Şenlik's understanding of wisdom in his poems and in his life, to transfer it to future generations with a new and different reading critique, and to create an awareness on this issue. Âşık Şenlik's poems will be examined with a literature review method, and the depth of wisdom and wisdom in his works will be tried to be determined, and also his scholarly attitudes in his life adventure will be evaluated in this context. The findings will be transformed into an academic text with the method of determination, classification and analysis.

Keywords: Minstrel literature, minstrel tradition, Âşık Şenlik, knowledge.

Bozlak İcrâsında Tavrı: Hacı Taşan Örneği

Öğr. Gör. Erdem USANMAZ *

Özet

Bozlak; Türk Halk Müziği'nde genellikle belirli bir usule bağlı kalmadan, çalgı eşliği ile icrâ edilen bir uzun hava türüdür. Anlam itibariyle bozlamak, haykırmak, inlemek, ağlamak, sızlamak, bağırarak, böğürmek, çığlık koparmak olarak ifade edilebilir.

Bozlaklar Kuzey Anadolu'dan Çukurova'ya kadar geniş bir coğrafyada görülür. Bu müzikal ifade geleneğinin şüphesiz en önemli icrâcısı Muharrem Ertaş'tır. Âşık Paşa'dan Dadaloğlu'na, Karacaoğlu'dan Pir Sultan Abdal'a uzanan kültürel miras; Muharrem Ertaş'ın avazında vücut bulmuştur.

Ertaş; bozlak icrâsında kendisinden sonraki kişiler tarafından örnek alınan bir ekol; kaynak kişi, aktarıcı olarak da ifade edilebilen önemli bir kişiliktir. Ertaş'tan sonra usta-çırak ilişkisi ile eğitim öğretim süreçlerini tamamlayan ve bozlak icrâsına farklı tavırlar kazandıran en önemli şahsiyetlerden birisi de kuşkusuz Keskin'li Hacı Taşan'dır.

Halk müziğinde önemli bir yeri olan abdallık geleneğinin anlaşılabilmesi ve icrâ geleneğinin devam ettirilebilmesi açısından; eğitim kurumlarında eğitim-öğretim aşamalarında üzerinde hassasiyetle durulması gerekli olan bozlak icrasının temel referans noktalarından biri olan Hacı Taşan'ın icrâ tavrı, farklı yönleriyle birlikte incelenmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Literatür taraması yöntemiyle yapılan bu çalışmada, Ertaş'ın tavrından etkilenerek kendi tavrını oluşturan Hacı Taşan'ın bozlak icrâ tavrı incelenmiştir.

Bozlak icrâsında Usta-Çırak ilişkisi bağlamında tavrın oluşumunun anlaşılabilmesi açısından önem arz eden bu araştırma sonucunda; Hacı Taşan'ın; Ustası Muharrem Ertaş'ın tavrını, Keskin yöresi karakteristiğinde yer alan davul-zurna ile halay icrâsı ve Alevi-Bektâşi geleneği icrâ özellikleriyle birleştirerek kendi tavrını oluşturduğu tespit edilmiştir.

Bozlak geleneğinin ve icrâdaki tavrın oluşumunun, farklı kimliklerin tavırlarının icrâ geleneğinde yarattığı değişimin, bozlak icrâsında süreç içerisinde meydana gelen değişim dönüşümün daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla, ilgili araştırmacılar için konunun icrâ analizi yöntemiyle karşılaştırmalı olarak incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Halk Müziği, Bozlak, Tavrı, Bağlama, Hacı Taşan.

Style In Performance of Bozlak: The Example Of Hacı Taşan

Abstract

Bozlak; In Turkish Folk Music, it is a type of nonmeter song that is usually performed with musical instrument accompaniment, without adhering to a certain method. In terms of meaning, it can be expressed as breaking, shouting, groaning, crying, whining, shouting, bellowing, screaming.

Bozlaks are seen in a wide geography from North Anatolia to Çukurova. Undoubtedly, the most important performer of this musical expression tradition is Muharrem Ertaş. Cultural heritage stretching from Âşık Paşa to Dadaloğlu, from Karacaoğlu to Pir Sultan Abdal; It was embodied in Muharrem Ertaş's instrument and vocals.

Ertaş; a school that is taken as an example by the people after him in the performance of bozlak; The source person is an important personality that can also be expressed as a

* Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuarı, Türkiye, erdemusanmaz16@gmail.com

transmitter. After Ertaş, one of the most important personalities who completed the education processes with the master-apprentice relationship and give different style to the bozlak performance is undoubtedly Hacı Taşan from Keskin.

In order to understand the Abdallık tradition, which has an important place in folk music, and to continue the performance tradition; Hacı Taşan's performance style, which is one of the main reference points of the bozlak performance, which should be emphasized during the education and training stages in educational institutions, emerges as a subject that needs to be examined together with its different aspects. In this study, which was carried out with the literature review method, Hacı Taşan's Bozlak performance style, which was influenced by Ertaş's style, was examined.

As a result of this research, which is important in terms of understanding the formation of the style in the context of the Master-Apprentice relationship in Bozlak performance; It has been determined that Hacı Taşan's Master Muharrem Ertaş created his own style by combining the drum-zurna and halay performance, which is characteristic of Keskin region, and the Alevi-Bektashi tradition.

In order to better understand the formation of the Bozlak tradition and the style in performance, the change created by the styles of different identities in the performance tradition, and the change and transformation that took place in the process of Bozlak performance, it is recommended that the relevant researchers examine the subject comparatively with the method of performance analysis.

Keywords: Folk music, bozlak, style, bağlama, Hacı Taşan.

Politik Bir Âşık Olarak Âşık Sefai'nin Milli Temalı Şiirleri

*Dilay NAKİŞ**

Özet

Âşıklık geleneği, temeli İslamiyet öncesi şaman-kam-baksı geleneğine dayanmakla birlikte İslamiyet'in kabulüyle ozanlık geleneğine dönüşen ve 16.yüzyıldan itibaren âşıklık adını alarak günümüze kadar gelip devam eden bir gelenektir. Sazla sözün birleşimiyle ve kendi özgü belli kabulleriyle uzun bir tarihi geçmişe sahip olan geleneğin, her dönem bireysel duyguların yanı sıra toplumsal duygu ve düşünceleri aktaran icracıları olmaktadır. Toplumsal konuları işleyen ve düşünceleri dile getirmekte geri durmayan âşıklardan bazılarının politik bir duruşları ve ait oldukları belli siyasal alanları bulunmaktadır. Bu âşıklardan biri de Âşık Sefai'dir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na kayıtlı olan ve siyasi ideolojisini hem düşünceleri hem de şiirleriyle aktaran Âşık Sefai, kendisinin ifade ettiği gibi bir Türk ve Türk milliyetçisi olarak Ülkü Ocakları'nın tarihi sürecinde önemli isimleri arasında yer almaktadır. Nitekim bu çalışma, Âşık Sefai'nin fikriyatının şiirlere nasıl yansıdığını modern lirik şiir ölçütleriyle incelemekte ve inceleme sonucunda ortaya çıkan verilerin doğruluğunu Âşık Sefai ile görüşme yaparak kanıtlamaya çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Âşık ve edebiyat, âşıklık geleneği ve politik âşık, Âşık Sefai, modern lirik şiir ölçütleri, sanat değeri ve halk şiiri.

National Themed Poems of Âşık Sefai as a Political Âşık

Abstract

Minstrelsy tradition is based on the pre-Islamic shaman-kam-baksı tradition. It turned into a poet tradition with the acceptance of Islam, and it is a tradition that continues until today, taking the name of minstrelsy since the 16th century. The tradition, which has a long history with the combination of saz and words with its own specific acceptances, has performers who convey social feelings and thoughts as well as individual feelings in every period. Some minstrels who deal with social issues and do not hesitate to express their thoughts have a political stance and certain political areas. One of these minstrels is Minstrel Sefai. He is registered with the Ministry of Culture and Tourism and conveys his political ideology both with his thoughts and his poems. Minstrel Safari is one of the important names in the historical process of the Grey Wolves, as a Turkish and Turkish nationalist, as he himself stated. As a matter of fact, this study examines how Minstrel Sefai's ideas are reflected in poems with the criteria of modern lyric poetry. This study tries to prove the accuracy of the data obtained from the examination by interviewing Minstrel Sefai.

Keywords: Minstrel and Literature, Minstrel Tradition and Political Minstrel, Minstrel Sefai, Criteria for Modern Lyrical Poetry, Artistic Value and Folk Poetry.

* Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi, Türkiye, dilaynakis.16@gmail.com.

Azerbaycan Sazının Felsefesi

*Doç. Dr. Elçin GALİBOĞLU **

Özet

Aşık sanatı, Türk ulusunun müzikteki özgünlüğünün bir ifadesidir, dünyaya, hayata, doğaya ve insana tutarlı, benzersiz bir yaratıcı tavır gösterir. Azerbaycan âşık sanatında Türk ulusunun müzik ruhu tüm incelikleriyle aktarılır. Türk karakterinin iki esas özelliği vardır – dövüşkenlik ve zariflik (incelik). Türk ulusu karakter olarak cesurdur, arkadan vurmaz, yüz yüze savaşır. Dövüşmeyi sevdiği kadar öldürmeyi de sevmez. Helaldir, haramı sevmez. Doğaya karşı tutumunda ilahi ve insançıdır. İnsanla ilgili olarak - özverili, özveri ilahiliğine yükselebilir.

Azerbaycan müziği, eski çağlardan gelen ve yarınlara giden büyük ruhu olan Azerbaycan Türkünün karakterini ifade eder. Genel olarak burada Türk ulusunun karakterinin ifadesi vardır. Bu yenilmez durum İnsanlığı tamamen onaylar. Elbette, ulusal olmayan beşeri olamaz.

Azerbaycan âşık sanatının sunduğu Sazın felsefesi bugüne kadar dediğimiz yönde araştırılmamıştır. Makale, aşık sanatını milli ruh boyutunda incelemekte, Azerbaycan'ın ünlü âşık havacatlarının felsefi ruhunu ortaya koymaktadır.

Azerbaycan müziği, Azerbaycan aşık sanatının kalbinde yer almaktadır. Azerbaycan aşık sanatının kalbinde Azerbaycan-Türk değerleri – ulusal değerleri vardır. Ulusal değer, ulusun ulusal-ahlaki, idraki-sanatsal yaratıcılığının ifadesi, yaşamın ve kültürün tüm alanları hakkında sistemik fikirlerin toplamı, özüdür.

Azerbaycan'ın ulusal değerleri, Azerbaycan'ın kendine has tarihi, ulusal duygusu ve beşeri doğası ile yakından bağlantılıdır.

Şimdi bazı ünlü Azerbaycan müziği örneklerinin kısa bir felsefi anlamını sunuyoruz.

"Ruhani" havası - "Maneviyat" , "İnsanilik" anlamlı, Türk ulusunun inanç, idrak, ahlak ve iradesini müzik dilinde ifade eden popüler bir kelimedir. Havacat, Türkün tanrıcılık görüşlerinin ifadesidir: ilahi-Türk ilişkileri içeriden birliği, yeniden birleşmenin kutsallığını yaratır. Hasretli, hayretli, ehtirashlı, ehtizazlı müzik örneyi Türk insanının hakikata yetebilmek, halini benzersiz ifade edebilmek ustalığını tastik ediyor.

"Yanığ Keremi" havası - Türkün Tanrısına doğru hasretli, hayretli yönü, kovuşmasının müzikde benzersiz ifadesidir. Azerbaycan âşık sanatının en popüler havalarından biridir.

"Celili" havası – Türkün ucalığının, hakikat şevkinin uca makamlarından biridir. Ardıcıl, bitmeyen, yenilmeyen, azalmayan iradeli ruhtur.

"Misiri" – Türkün qatıyyetinin, deyanetinin, kudretinin muhteşemlikle zarifliyin birliyi biçiminde ifadesidir və s.

Anahtar Kelimeler: Âşık sanatı, saz, saz havası, Azerbaycan sazının felsefesi, âşık sanatı ve tanrısallık.

Philosophy of Azerbaijani Music Saz

Abstract

The art of love is an expression of the originality of the Turkish nation in music, it shows a unique creative image to the world, life, nature and man. In the Azerbaijani art of love, the musical spirit of the Turkish nation is conveyed with all its subtleties. Turkish

* Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Filoloji Bölümü, Azerbaycan, elcin.galiboglu@gmail.com.

character has two main features - militancy and elegance. The Turkish nation is brave as a character, does not hit from behind, fights face to face. He doesn't like to kill as much as he loves to fight. It is halal, it does not like haram. He is divine and human in his attitude towards nature. In relation to man - selfish, selfish can be elevated to divinity.

Azerbaijani music expresses the character of the Azerbaijani Turk, who has a great spirit from ancient times and will go to tomorrow. In general, there is an expression of the character of the Turkish nation here. This invincibility completely confirms Humanity. Of course, there can be no non-national human beings.

The philosophy of music presented by the Azerbaijani art of love has not been studied in the direction we have mentioned so far. The article examines the art of love in the dimension of the national spirit, reveals the philosophical spirit of Azerbaijan's famous lovers of love.

Azerbaijani music is at the heart of Azerbaijani love art. At the heart of Azerbaijani love art are Azerbaijani-Turkish values - national values. The national value is the expression of the nation's national-moral, cognitive-artistic creativity, the collection of systemic ideas about all spheres of life and culture.

The national values of Azerbaijan are closely connected with the history, national feeling and nature of Azerbaijan.

Now we present a brief philosophical meaning of some famous examples of Azerbaijani music.

"Ruhani" air - "Humanity" is a popular word that means, expresses the faith, understanding, morals and will of the Turkish nation in the language of music. Havacat is an expression of the divine views of the Turks: the divine-Turkish relations create unity from within, the sanctity of reunification. The example of sad, astonishing, passionate, eager music confirms the Turkish man's ability to reach the truth, to express his unique situation.

The air of "Yaniq Keremi" is a sad, astonishing aspect of the Turk's God, a unique expression in music. It is one of the most popular airs of Azerbaijani love art.

The atmosphere of "Celili" is one of the highest levels of Turk's greatness and passion for truth. It is a consistent, unending, invincible, undiminished willpower.

"Misri" is an expression of the Turkic determination, tenacity, power in the form of a union of grandeur and elegance, and so on.

Keywords: Ashik art, music, music atmosphere, philosophy of Azerbaijani music saz, ashik art and divinity.

Geleneksel Aleviliğin Âşıklık Geleneğinde Hatâyî ve Hatâyî Mahlaslı Deyişler; Samsun ve Amasya Aleviliği Örneği

Emrah ÖZDEMİR *

Özet

Geleneksel Alevilikte âşıklık, geleneksel bilginin taşıyıcı kolonları ve geleneksel inancın manevi otoriteleri olan dedeler kadar önemli bir kurumdur. Geleneksel Alevilikte “yol” bilgisi sözlü aktarım yoluyla nesilden nesile iletilmektedir. Kolektif hafızanın ürünü olan bu kolektif bilginin aktarımı dedeler ve âşıklar tarafından gerçekleştirilmektedir. Âşıklar çoğunlukla kendi çabalarıyla ya da usta-çırak geleneği içerisinde âşıklık mesleğini öğrenmektedirler. Kentleşme ve modernleşme ile birlikte geleneksel âşıklık formu değişikliğe uğrasa da Alevilik inancı içerisinde oldukça önemli bir icra makamında bulunan âşıkların icra ettiği deyişler ve duaz-ı imamlar çoğunlukla geleneksel bilgiye dayanmaktadır. Geleneksel Alevilik içerisinde Hatâyî mahlası ile şiirler yazan ve bir de divanı bulunan Safevî Devleti kurucusu Şah İsmail’in oldukça önemli bir yeri vardır. Tarihsel süreçteki karizması, özellikle Safevî Devletin kurulmasında oldukça önemli rol oynayan Kızılbaş Türkmenler nezdindeki manevi otoritesi, Şah İsmail’i geleneksel Alevi inancının önemli figürlerinden biri haline getirmiştir. Şah İsmail’e karşı olan bu sevgi ve alaka tıpkı Yunus Emre mahlaslı şiirlerde olduğu gibi, âşıkların şiirlerinde kullandıkları mahlasın Hatâyî olarak tercih edilmesine sebep olmuş ve Hatâyî mahlaslı ile yazılan birçok şiir Şah İsmail’e atfedilmiştir. Bu şiirlerin Şah İsmail’e aidiyetine dair net bir hüküm vermek oldukça zordur. Geleneksel Alevilikte, geleneksel inancın adı Muhammed ve Ali tarafından kurulmuş olan “yol”dur. “Yol”un tebliğ edildiği ve öğretildiği icra ortamı da cemdur. Talipler dededen “yol”un adabını ve erkanını cem ortamında öğrenirler. Dede geleneksel bilgiyi tebliğ ederken âşıklar da dedenin tebliğ ettiği geleneksel bilgiyi “yol”un büyüklerinden nakledilen deyişler ve duaz-ı imamlarla çoğunlukla saz eşliğinde şerh ederler. Âşıklar tıpkı dedeler gibi “yol”un büyüklerine ait olan bu deyişleri sözlü olarak öğrenirler ve hıfzederler. Nesimî, Kul Himmet, Pir Sultan, Hatâyî, Virânî gibi âşıkların deyişleri ağırlıklı olmak üzere, daha yerli âşıkların deyişleri de cem ortamlarında icra edilmektedir. Bu çalışmamızda Hatâyî’nin tarihsel kimliği ve geleneksel Alevi bilgisi içerisindeki yerinin yanı sıra Samsun ve Amasya illerinde yer alan Alevi köylerinde, Hatâyî mahlası ile yazılmış ve âşıklar tarafından cem ortamlarında icra edilen deyişlere yer verilecektir. Bu bağlamda âşıklık geleneğinin, geleneksel Alevi inancındaki yeri ve cem ortamlarında icra edilen âşıklık geleneğinde Hatâyî’nin yerine dair birtakım veriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Alevilik, âşıklık geleneği, Hatâyî

Hatâyî and Hatâyî Pseudonyms in Traditional Alawism's Minstrelsy Tradition; The Example of Samsun and Amasya Alevism

Abstract

In traditional Alevism, minstrelsy is as important an institution as the dedes, who are the carriers of traditional knowledge and the spiritual authorities of traditional belief. In traditional Alevism, the ability of the "yol" is transmitted from generation to generation through oral transmission. The transfer of this collective knowledge, which is the product of collective memory, is carried out by Dede's and minstrels. The minstrels mostly learn the minstrel profession with their efforts or within the master-apprentice tradition. Although the traditional minstrel form has changed with urbanization and modernization, the deyiş and duaz-ı imam performed by the minstrels, who have a significant executive

* Mardin Artuklu Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türkiye, emrahozdemir@artuklu.edu.tr

position in the Alevism belief, are primarily based on traditional knowledge. Shah Ismail, the founder of the Safavid State, who wrote poems under the pseudonym of Hatâyî and had a divan, has a significant place in traditional Alevism. His charisma in the historical process, especially his spiritual authority before the Qizilbash Turkmens, who played a significant role in the establishment of the Safavid State, made Shah Ismail one of the essential figures of traditional Alevi belief. This love and interest towards Shah İsmail caused the pseudonym used by the lovers in their poems to be preferred as Hatâyî, just as in the lyrics with the pseudonym Yunus Emre, and many poems written with the pseudonym Hatâyî were attributed to Shah İsmail. It is challenging to give a clear judgment about the belonging of these poems to Shah Ismail. In traditional Alevism, the name of the conventional belief is the "yol" established by Muhammad and Ali. The performance environment in which the "yol" is conveyed and taught is also cem. The suitors learn the manners and manners of the "yol" from the Dede in the cem rituals. While the dede conveyed the traditional knowledge, the minstrels expound the traditional knowledge shared by the dede with the sayings and duaz-ı imams transmitted from the elders of the "yol", accompanied mainly by saz. Like dedes, minstrels learn and memorize these idioms orally, which belong to the elders of the "yol". The deyiş of minstrels such as Nesimi, Kul Himmet, Pir Sultan, Hatâyî, and Virânî is mainly performed, and the deyiş's of more local minstrels are also performed in cem rituals. In this study, besides Hatayî's historical identity and its place in traditional Alevi knowledge, the Alevi villages in Samsun and Amasya provinces, written with Hatayî pseudonym and performed by minstrel in cem rituals, will be included. In this context, some data will be presented on the minstrel tradition in traditional Alevi belief and the place of Hatayî in the minstrel tradition performed in cem rituals.

Key Words: Traditional Alevism, Minstrelsy Tradition, Hatâyî.

Abdal, Ozan ve Âşık Kavramlarının Müzik Performans Pratikleri Açısından Karşılaştırılması

*Doç. Dr. Erdem ÖZDEMİR **

Özet

Abdallık özellikle 13. Yüzyılda etkin olan bir sufi zümrenin adıdır. İslamın Türk yorumu olarak da görülen Aleviliğin ve bu yapıyı tamamlayan bir başka sufi yapı olan Bektaşiliğin öncül hareketlerinden biri olan Anadolu Abdalları, zaman içerisinde Türk lirik ve epik şiir geleneğinde önemli bir kimlik aracı olmuştur. Teslim Abdal, Pir Sultan Abdal, Abdal Musa ve daha pek çok Alperen ruhlu Türk şairine ad olan Abdal kavramı, günümüzde ise kimliğini her şeyden önce müzik pratiklerini yaygınlık ve yetkinlik ile temsil eden etnik bir zümreye ad olmuştur. Bu geçiş ve anlamsal daralmanın sosyolojik öneminin yanı sıra Türk müzik geleneği için de önemli sonuçları olmuştur.

Ozanlık ise Türklerin ilk epik şiir ve müzik performansçısı olarak günümüze dek varlığını sürdürmüştür. 16. Yüzyılda bu sürece dahil olan âşık kavramı ise lirik ve sufi Türk şiirinin halk bağlamında kendini gösteren ve yine günümüze kadar varlığı devam eden bir başka karakterin adı olmuştur.

Abdal, Ozan ve Âşık kavramlarını Türk sözlü kültür sahasında birbirine bağlayan en önemli unsur şiir ve müziktir. Bu kavramların üçü de 13. Yüzyıl itibarı ile tüm Anadolu Türk sufizminin genel çatısı haline gelmiş Bektaşilik tarikatı içerisinde birbirini kesen daireler şeklinde varlıklarını sürdürmüştür.

Günümüze gelindiğinde bu üç kavram, kendi performativ mecralarını oluşturmuş, kültürel sınırlarını çizmiştir. Bildiride bu üç kavram tarihsel serüveni, edindikleri kimlik ve etkin performans sahaları açısından ayırım ve bileşim noktaları ile karşılaştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Âşık, Ozan, Abdal, Perofmans

Comparison Of Abdal, Ozan And Aşık Concepts In Terms Of Music Performance Practices

Abstract

“Abdallık” is the name of a sufi group that was active especially in the 13th century. Anatolian Abdals, one of the pioneering movements of Alevism, which is also seen as the Turkish interpretation of Islam, and Bektashism, another Sufi structure that complements this structure, have become an important identity tool in the Turkish lyric and epic poetry tradition over time. The concept of Abdal, which is the name of Teslim Abdal, Pir Sultan Abdal, Abdal Musa and many other Turkish poets with Alperen spirit, today has become the name of an ethnic group whose identity, above all, represents musical practices with prevalence and competence. This transition and semantic narrowing had important consequences for the Turkish music tradition as well as its sociological importance.

“Ozanlık”, on the other hand, has survived until today as the first epic poetry and music performer of the Turks. The concept of “Aşık”, which was included in this process in the 16th century, became the name of another character of lyric and sufi Turkish poetry that manifests itself in the context of folk and continues to exist until today.

The most important elements that connect the concepts of Abdal, Ozan and Aşık in the field of Turkish oral culture are poetry and music. All three of these concepts continued their existence in the form of intersecting circles within the Bektashi order, which became the general framework of all Anatolian Turkish sufism as of the 13th century.

* Bursa Uludağ Üniversitesi, Devlet Konservatuarı, Türk Müzik Bölümü, Türkiye, cuneytaraslan@uludağ.edu.tr

Today, these three concepts have created their own performative channels and drawn their cultural boundaries. In this paper, these three concepts will be compared in terms of their historical adventure, the identity they acquired and their effective performance areas.

Keywords: Ashik, Ozan, Abdal, Performance.

Azerbaycan Âşık Sanatında Âşık Ortamları

*Feride MİRİŞOVA **

Özet

Azerbaycan âşık sanatı Türk kültürünün en zengin ve en köklü alanlarından biridir. Bu sanatın musiki folkloru, gelenek ve görenekleri, mugam, icra, tören, edebiyat, maneviyat, dini-felsefi, irfanî çağdaş idealler ile ayrılmaz ve etkin biçimdeki gelişme süreci, Azerbaycan coğrafyasının neredeyse tamamını kuşatmıştır.

Âşık sanatının ayrılmaz muhtevasını oluşturan ve özgün bölümlerinden biri olan Şirvan âşık sanatı bünyesinde birçok gelenekleri barındırmaktadır. Şirvan bölgesinde âşık sanatı, Andolu, Borçalı, Göyçe, Urmiye, gibi yöresel âşık icralarından farklı olarak tek sazla değil, balaban, saz ve davulla ansambl şeklinde icralarını gösterirler. Mugam, hanende sanatının karşılıklı etkileşimi sadece Şirvan âşık ananesine aittir. Şirvan âşık okuluna ait olan müzik parçaları, Şikesteler, Peşrovlar, Şeşengiler örnek sayılan yöresel karakter taşımaktadır.

Şirvan bölgesi tarihte orta yüzyıllarda sufi-derviş ocaklarından tekke-tarikat geleneğinin yaygın olduğu bölgelerden biri olmuştur. Bu yüzden âşıkların oyununda, eksantrik hareketlere eğilimli olması, icra anında ritmik tempo ile okumağa üstünlük tanınması ayrıca müzik aletlerinin saz, balaban, davulun katılımı bir anane gibi sürdürülmesi aynı zamanda eski tekke-tarikat törelerinden kalan alametlerdendir. Şirvan'da âşık olacak kişi, örneğin, öğrenci saz çalmayı öğrendiği gibi âşık dansını da öğrenmeye mecburdur.

Makalede mukayeseli olarak tarih ve teori biçimine sistemli yaklaşım metotlarına istinat edilmiştir. Aynı zamanda âşık sanatına musikişinasların, folklorcuların, filologların, tarihi ve kültürel yaklaşımları da metodolojide kaynak rolünü üstlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Âşık, saz, musiki, folklor, Şirvan.

Differences And Features In Azerbaijani Minstrel Environment (On Shirvan Minstrel Environment)

Abstract

The bond of the art of the Azerbaijani ashik tradition and folk music is one of the oldest and richest areas of culture. The dynamic development of Ashiq folk music, traditions, mugham, performance, rituals, poetry, religious and philosophical and secular ideas has almost covered the history of Azerbaijan.

In contrast to Borcali and Urmiya ashik performers, ashuqs of the inseparable component of Azerbaijan ashik tradition. Shirvan Ashiq are performing not only in accompaniment of saz but also with balaban, saz-naghara. Performing arts are an essential part of the minstrel of the Shirvan as punishment cell, unlike in the Region Goycha Urmia pegs not only sung instrumentalists in good form Nagara ansanbl performance.

Mugam refers to the art of Shirvan tradition. The tunes attributed to the school of Shirvan music tradition such as Shikesteler, Peshrovlar, Sheshengiler may relate only to specific regions. Shirvan was a region of dissemination of tekke- teriget tradition with sufi-dervish origins. Therefore, the ecstatic dance-oriented acts, the exuberant performance, as well as the accompaniment with saz- naghara are signs of reminiscence of tækkæ-tæriqæt rituals.

The article referred to comparative historical, theoretical and comparative, integrated and systematic methods. At the same time musicians, historical-cultural approaches of

* İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye, fmirisova@mail.ru

folklorist and philologists played the role in forming the methodological basis of the art of ashik tradition.

Keywords: Ashiq, saz, music, folk, Shirvan.

Âşık Geleneği ve Karagöz Oyun Geleneğindeki Benzer Unsurlar

Arş. Gör. Güleda COŞKUN KAYA*

Özet

Âşık geleneği ve Karagöz oyun geleneğindeki benzer unsurların incelenmesi, iki farklı kültür ürününün benzer noktalarının ortaya koyulması, bu iki geleneğin gelecek nesillere olan aktarımına ve sosyo-kültürel bağlamda yorumlanmasına fayda sağlamakla birlikte, her iki sözlü kültür ortamının anlamlandırılması açısından önem arz etmektedir. Konunun literatürde benzerlik tespiti yaklaşımıyla ele alınmamış olması ise çalışmayı özgün kılmaktadır. Dolayısıyla, bu araştırmada, kuşaktan kuşağa aktararak gelen sözlü kültür ürünlerinden *Âşık geleneği ve Karagöz oyun geleneğindeki benzer unsurlar nelerdir?* sorusuna cevap aranmıştır. Bu temel soruya yönelik olarak nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Veriler literatür taraması, arşiv taraması ve doküman incelemesi yapılarak toplanmıştır. Toplanan veriler, Âşık müziği geleneğinde ve Karagöz oyun geleneğinde yer alan benzer pratikler, toplum yaşantısı, kültür aktarımı, temsil mekânı vd. başlıklarla ele alınarak incelenmiştir. İncelemeler sonucunda, iki farklı gelenek olarak var olan Âşık geleneği ve Karagöz oyun geleneğinin pratiğinde yer alan; irticali söz söyleme, hicivli, eğlendirici ve öğretici konu seçimleri, her iki farklı kültür ortamının kendilerine özgü bir mûsikîsinin olması, sanatlarını icra ettikleri mekânların ortak özellikleri, usta-çırak ilişkisi ile öğretim şekli, ustanın edebiyat ve mûsikî bilgisine sahip olması, ustadan mahlas alma gibi benzer unsurlar tespit edilmiştir. Söz konusu bulgular, benzerlik yaklaşımıyla değerlendirilmekle birlikte sözlü kültür teorisi bağlamında yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Âşık geleneği, âşık müziği, Karagöz oyunu, Karagöz mûsikisi, sözlü kültür ürünleri.

Similar Elements in the Âşık Tradition and the Karagöz Play Tradition

Abstract

Examining the similar elements in the Âşık tradition and the Karagöz dance tradition, revealing the similar points of the two different cultural products, are important in terms of making sense of both oral cultural environments, although it is beneficial to transfer these two traditions to future generations and to interpret them in a socio-cultural context. The fact that the subject has not been handled with the similarity detection approach in the literature makes the study unique. Therefore, *what are the similar elements in the Âşık tradition and Karagöz dance tradition*, which are among the oral cultural products handed down from generation to generation? the answer to the question has been sought in this research. The descriptive survey model, one of the qualitative research methods has been used for this basic question. The data have been collected by literature review, archive scanning and document review. The collected data, similar practices in the tradition of Âşık music and Karagöz dance, social life, cultural transfer, representation space, etc. analysed under the headings. As a result of the examinations, similar elements have been identified that the Âşık tradition and the Karagöz dance tradition, which exist as two different traditions, are included in the practice; impromptu speaking, satirical, entertaining and instructive subject choices, both different cultural environments have their own unique music, the common features of the places where they perform their arts, the master-apprentice relationship and the way of teaching, the master's knowledge of literature and music, making a pseudonym from the master. The mentioned findings have

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı, Çalgı Eğitimi Bölümü, Türkiye, guleda.coskun@hbv.edu.tr.

been evaluated with the similarity approach and interpreted in the context of oral cultural theory.

Keywords: Âşık Tradition, âşık music, Karagöz play, Karagöz music, oral culture products.

Kazak Âşıklık Geleneği ve Günümüz İcra Ortamlarının Değerlendirilmesi

*Dr. Öğr. Görevlisi Halil ÇETİN**

Özet

Türk dünyasının kültürel değerlerinden birisi âşıklık geleneğidir. Bu gelenek Türk dünyasının ortak kültür mirasıdır. Kültürel değerlerin yaşatılması ve aktarılması bağlamında âşıklık geleneği önemlidir. Sözlü geleneği farklı ortamlarda kendilerine has anlatım yöntemleri ile icra eden âşıklar, kültürel mirasın taşıyıcılarıdır. Âşıklar yaşadıkları halkın duygularını, düşüncelerini, yaşam tarzlarını, kültürel değerlerini şiirlerine konu etmiş ve bunları Türk dünyasının çeşitli müzik aletleri ile icra etmişlerdir. Türk dünyası yazılı ve sözlü kültür geleneğinde farklı adlarla bilinen âşıklar, Kazaklarda “Akın ve Jırav” olarak bilinmektedir. Uzun zaman konar-göçer yaşam tarzını sürdürmüş olan Kazak halkı, sözlü gelenek ürünleri bakımından oldukça zengindir. Kazak halkının sözlü gelenek ürünlerini dini ve toplumsal amaçla gerçekleştirilen toplantılarda millî değerleri, gelenek ve göreneklere, toplumsal ahlak kurallarını aktaran ve anlatan akın ve jıravlardır. Kazak halkının kültürel yaşamında akın ve jıravlar, halkın sözcüsü olmuşlardır. Akın ve jıravların icra ortamları zamanla değişikliğe uğramıştır. Çünkü konar-göçer yaşam tarzında onlar otağlarda, eğence ve kutlamalarda şiirlerini icra ederken, yerleşik yaşama geçilmesi ve günümüz yaşam koşullarına bağlı olarak icra ortamları da değişiklik göstermiştir. İcra ortamlarındaki değişikliğin yanında icra edilen şiirlerin içeriklerinde de değişiklikler olmuştur. Medya-kültür ilişkisi bağlamında atışma geleneğinde bazı değişiklikler ortaya çıkmıştır. Eski ve yeni kuşak akın-jıravlar, Kazak halkının televizyon programlarında hünelerini göstermektedirler. Televizyon programlarında âşık atışmalarının örnekleri günümüzde hâlen daha büyük bir ilgi ile izlenmektedir. Kazak halkının yaşamında büyük atışma yarışmaları gerçekleştirilmiş ve büyük ödüller verilmiştir. Bu yarışmalar günümüzde medya aracılığıyla daha geniş kitlelere ulaşmakta ve icracının da tanınırlığını artırmaktadır. Çalışmada Kazak âşıklık geleneğinin geçmişten günümüze geçirmiş olduğu değişim ve dönüşümler, günümüz icra ortamları, âşıklık geleneği ve medya ilişkisi değerlendirilmiştir. Ayrıca Kazak akın ve jıravlarının şiirleri ve icra ortamlarındaki değişiklikler, günümüzdeki âşıklık geleneğinin rolü ve işlevi de incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sözlü kültür, icra ortamları, müzik aletleri, medya-kültür ilişkisi, kültür aktarımı.

The Kazak Ashik Tradition and an Evaluation of Performance Environments

Abstract

One of the cultural values of the Turkish world is the ashik tradition. This tradition is the common cultural heritage of the Turkish world. The ashik tradition is important in the context of keeping cultural values alive and transferring them. The ashiks, who perform the oral tradition with their unique expression methods in different environments, are the carriers of the cultural heritage. The ashiks have mentioned the feelings, thoughts, lifestyles and cultural values of the people they live with in their poems and they have performed them with various musical instruments of the Turkish world. Ashiks, known by different names in the written and oral cultural tradition of the Turkish world, are known as “Akın” and “Jırav” in Kazakhs. Kazakh people, who have lived a nomadic lifestyle for a long time, are very rich in oral tradition products. They are Akins and Jırav who convey and explain the products of the Kazakh people's oral tradition, national

* Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Filoloji Fakültesi, Türk Dili Bölümü, Türkistan/Kazakistan, halil.cetin@ayu.edu.kz

values, traditions and customs, and social moral rules at the meetings held for religious and social purposes. Akıns and Jıravı have been the spokespersons of the people in the cultural life of the Kazakh people. The performance environments of Akıns and Jıravı have changed over time. Because, in the nomadic lifestyle, while they were performing their poems in tents, entertainment and celebrations, the performance environments also changed depending on the transition to settled life and today's living conditions. In addition to the changes in the performance environments, there were also changes in the content of the poems performed. In the context of media-culture relationship, some changes have emerged in the tradition of bickering. Akin-jıravı of the old and new generations show their skills in the Kazakh television programs. Examples of ashiks' bickerings in television programs are still watched with great interest today. Great bickering competitions were held in the life of the Kazakh people and great prizes were given. Today, these competitions reach wider audiences through the media and increase the recognition of the performer. In the study, the changes and transformations that the Kazakh ashik tradition has undergone from the past to the present, today's performance environments, ashik tradition and media relations are evaluated. In addition, the poems of Kazakh Akıns and Jıravı and the changes in their performance environment, the role and function of today's ashik tradition were also examined.

Key words: Oral culture, performance environments, musical instruments, media-culture relationship, cultural transfer.

Barak ve Bozlaklarda Göçebe Türklerin Dünya Görüşü

*Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim ÜNSER**

Özet

Dünya görüşü, bireyin ve toplumun genel kabullerini içeren kanaatler toplamıdır. “Dünya görüşü” ifadesi yerine yaygın olarak kullanılan “ideoloji” terimi, dünya görüşüne göre dar anlamdadır. İdeoloji bir niyet üzerine formüle edilirken dünya görüşü kendiliğinden oluşur. Dünya görüşünün en önemli niteliği, kapsayıcı olmasıdır. İnsanların bireysel ve toplumsal davranışları, sosyal ve ahlaki aidiyetleri, politik ve ekonomik tutumları, dünya görüşlerinden kaynaklanır. Dünya görüşünün oluşmasında etkili olan faktörlerin başında, bireyin içinde yaşadığı toplumun kabulleri gelmektedir. Bu açılarından çalışmada göçebe Türk kültürünün gerek fikri gerek estetik değerlerini anlamaya çalışırken dünya görüşü kavramı tercih edilmiştir.

Eski Türkler bozkırda, şehirde ve ormanda yaşam sürmüşler ve üç ayrı hayat tarzı benimsemişlerdir. Bozkırda yaşayan Türklerin hayat tarzı göçebeliktir. Literatürde “göç”, “göçebe” ve “konar-göçer” terimlerinin, “köçer-oba”dan türetildiği ve bu vesileyle kelimenin “köçeroba-köçebe/göçebe” şeklinde geliştiği düşünülmektedir. Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı “konar-göçerlik” ve “göçebelik” kavramları aynı anlamda kullanılsa da bu iki kavramı birbirinden ayırtıran çalışmalar da mevcuttur. Bunların yanında göçebe Türk kültürü, “bozkır kültürü”, “konar-göçer kültür” gibi ifadelerle de karşılanmaktadır. Bu çalışmada konar-göçer Türklerin kültüründen bahsedilirken “göçebe” ifadesiyle yetinilmiştir.

Göçebe Türkler, coğrafi zorluklar nedeniyle dinamik bir yaşam sürmüş ve bu yaşamın geliştirdiği bir dünya görüşüne sahip olmuşlardır. Sözlü kültür içerisinde göçebe Türklerin dünya görüşünü saptayabileceğimiz kaynakların başında Barak havaları ve bozlaklar gelmektedir. Çoğunlukla Gaziantep ve civarında seslendirilen Barak havaları, aşiretler arası kavgaları, iskânı, yığılması ve mertliği konu edinir. Lirik bir tarzla okunan bu türküler, özel bir ağız, tavır ve üslup barındırır. Bozlaklar ise, genellikle Orta Anadolu’daki Yörük/Türkmen ve Avşar aşiretlerinde görülür. Türkmen obalarına tutunmuş Abdallar, bozlak geleneğinin günümüze kadar gelmesinde büyük rol oynamışlar ve yüzyıllar içerisinde büyük şairler ve icracılar yetiştirmişlerdir.

Göçebe Türklerin yaşantısını yansıtan Barak havaları ve bozlaklarda hayvanlarla ve doğayla bütünleşen bir yaşam, yaşamın sürdürülmesi için doğayla mücadele, aşk ve ölüm üzerinden insan sevgisi ve özgürlüğe düşkünlük temaları görülür.

Orta Anadolu’da bozlak söyleyenlerin ustası kabul edilen Muharrem Ertaş’ın icrasıyla aşına olduğumuz Dadaloğlu’na ait Kalktı Göç Eyledi Avşar Elleri adlı bozlak, göçebe Türklerin dünya görüşüne ilişkin oldukça önemli fikirler verir: Bu bozlakta geçen “Ağır ağır giden iller bizimdir” ifadesi Türk kültürünün karakteristik özelliklerinden biri olan cihan hakimiyeti mefkuresine yapılan sanat düzeyi yüksek bir göndermedir. Aslında bir kafilenin gidişi illere yani gidilen yerlere aktarılmıştır. Bu dize aslen gittiğimiz yer bizimdir anlamı taşımakta ve bu alt anlamla otoriteye karşı direnişi ifade etmektedir. “Arap atlar yakın eder ırağı”, “Belimizde kılıcımız kirmani”, “Taşı deler mızrağımın temreni” dizeleriyle hareket kabiliyeti, fiziksel güç ve savaşa yatkınlık vurgulanmaktadır. Bozlağın en bilinen dizesini oluşturan “ferman padişahın, dağlar bizimdir” ifadeleri göçebe Türk toplumunun özgürlüğe düşkün karakterini net bir biçimde yansıtır.

Göçebe Türkler, hayvanlarla birlikte yaşam sürmüş ve onlarla bütünleşmiş ve özdeşleşmiş olduklarından onların dünyaya bakışlarında hareketin, özgürlüğün,

* Dr. Öğr. Üyesi, Kapadokya Üniversitesi, Beşeri Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Nevşehir, Türkiye. ORCID: 0000-0001-5456-0837 E-mail: halil.unser@kapadokya.edu.tr

göçerliğin ve asaletin temsili olarak at ve turna ön plana çıkar. Tüm aşk hikâyelerinde bir doğal varlığa gönderme bulunur. Örneğin sevgilileri ayıran dağlar; onları dünyevi veya manevi alemde birleştiren kuşlardır. Ağıtlarda can alan bir ırmağa, dağa, taşa haykırış vardır.

Sonuç olarak Türkmen boylarından Beydilli aşiretinin kültürel ürünleri olan bu gelişmiş sanat eserlerinde göçebe toplumun hayatta kalma mücadelesi ve özgürlüğüne düşkünlüğü ile doğayla bütünleşik yaşamın; doğaya ve onun bir ürünü olarak görülen insana verilen muazzam değer ön plana çıktığı söylenebilir. Özette belirli noktaları vurgulamak için meşhur ve karakteristik bir metnin tahliliyle yetinilmiştir. Daha kapsamlı bir çalışmada mevzubahis konular açılarak örneklendirilebilir. Şiirin yanında bu eserlerin besteleri bozkır yaşantısı içerisindeki tüm bu duygu ve düşünceleri etkili bir şekilde duyumsatır.

Anahtar Kelimeler: Barak, bozlak, göçebe kültürü, Türk dünya görüşü.

The Worldview of Nomadic Turks In Barak And Bozlaks

Abstract

A worldview is a collection of convictions that includes the general assumptions of the individual and society. The term "ideology", which is commonly used instead of "worldview", has a narrower meaning than worldview. While ideology is being formulated on the basis of an intention, a worldview is self-formed. The most important quality of a worldview is that it is being inclusivist. People's individual and social behavior, their social and moral allegiances, their political and economic attitudes stem from their worldview. In these respects, the concept of worldview was preferred in this study when trying to understand both the intellectual and aesthetic values of nomadic Turkish culture.

Ancient Turks have lived on the steppe, in the city and in the forest and adopted three different lifestyles. The lifestyle of the Turks living in the steppe is nomadic. In the literature, it is thought that the terms "migration", "nomad" and "nomadic" and "nomadic" are derived from "köçer-oba" and thus the word developed as "köçeroba-köçebe/migrant". Although the concepts of "nomadism" and "nomadism" are mostly used in the same sense in scientific studies, there are also studies that differentiate these two concepts from each other. In addition to these, nomadic Turkish culture is also met with expressions such as "step culture", "nomadic culture". In this study, when talking about the culture of nomadic Turks, the term "nomad" is used.

Nomadic Turks led a dynamic life due to geographical difficulties and had a worldview developed by this life. Barak songs and bozlaks are the primary sources from which we can determine the worldview of nomadic Turks in oral culture. Barak songs, mostly performed in and around Gaziantep, are about fights between tribes, settlement, bravery and chivalry. These folk songs, sung in a lyrical style, are characterized by a special dialect, manner and style. Bozlaks, on the other hand, are generally seen among the Yörük/Turkmen and Avşar tribes in Central Anatolia. The Abdals rooted in Turkmen obas have played a major role in bringing the bozlak tradition to the present day and have raised great poets and performers over the centuries.

In Barak songs and bozlaks, which reflect the life of nomadic Turks, there are themes of a life integrated with animals and nature, the struggle with nature to sustain life, human love through love and death, and fondness for freedom.

Dadaloğlu's bozlak Kalktı Göç Eyledi Avşar Elleri, which we are familiar with through the performance of Muharrem Ertaş, who is considered the master of bozlak singers in Central Anatolia, gives very important ideas about the worldview of nomadic Turks: The

phrase "The provinces that go slowly are ours" in this bozlak is a highly artistic reference to the idea of world supremacy, one of the characteristic features of Turkish culture. In fact, the departure of a caravan is transferred to the provinces, that is, to the destinations. This verse essentially means that where we go is ours and with this sub-meaning it expresses resistance against authority. The lines "Arab horses make the river close", "Kirmani, our sword at our waist", "My spear pierces the stone" emphasize mobility, physical strength and combat prowess. The phrase "the ferman is the sultan's, the mountains are ours", the most well-known line of the Bozlağ, clearly reflects the freedom-loving character of nomadic Turkish society.

Since nomadic Turks lived with animals and were integrated and identified with them, the horse and the crane come to the fore as the representation of movement, freedom, nomadism and nobility in their view of the world. All love stories contain a reference to a natural being. For example, mountains separate lovers; birds unite them in the worldly or spiritual realm. In laments, there is a cry to a river, mountain or stone that takes a life.

In conclusion, it can be said that in these advanced works of art, which are cultural products of the Beydilli tribe, one of the Turkmen tribes, the struggle of the nomadic society for survival and its fondness for freedom, the life integrated with nature, and the tremendous value given to nature and human beings seen as a product of it come to the fore. The summary is limited to the analysis of a famous and characteristic text in order to emphasize certain points. In a more comprehensive study, these issues could be expanded and exemplified. In addition to poetry, the compositions of these works effectively evoke all these feelings and thoughts in the steppe life.

Keywords: Barak, bozlak, nomadic culture, Turkish world view.

Çokkültürlü Topumlarda Âşık Müziği: Hatay Örneği

Öğr. Gör. İnanç ARAS *

Özet

Bölgede yaşayan birçok etnik veya kültürel grubun savaş, ekonomi, kentleşme ve doğal afetler gibi nedenden dolayı, bölgeye göç ettiği veya ettirildiği görülmektedir. Bu durum, Hatay'ın demografik yapısını zenginleştirerek, çokkültürlü bir toplum yaratmıştır.

Yapılan arkeolojik kazılarla elde edilen bulgular, bölgedeki yaşam belirtilerini milattan önceki tarihlere kadar götürmektedir. Bölgedeki hayatın, insanoğlunun yazıyı icat etmesinden önce başlaması, kültürün ilk önce sözlü olarak kulaktan kulağa – kuşaktan kuşağa aktarıldığını açıkça göstermektedir. Dolayısıyla bu sözlü kültür ortamı için ise, kültürel aktarıcılarının olması gerekmektedir. Bölgenin âşıkları da söz konusu olan kültürel aktarıcılara örnek teşkil etmektedir. Ancak Hatay'ın ekonomik, sosyal ve doğal afetler gibi birçok sebepten dolayı göç almış olması, Hatay'ın kültürel kimliğinin belirlenmesinde ve aktarılmasında çeşitli problemlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Bu çalışmada, Hatay bölgesindeki âşıklık geleneği incelenirken aynı zamanda, çokkültürlü toplum yapısının âşıklık geleneği üzerindeki etkilerinin belirlenmesi de amaçlanmaktadır. Ayrıca çalışma, Hatay bölgesi âşıklarının ve çokkültürlü toplum yapısı içerisindeki kültürel etkileşimlerinin belirlenmesi, bölge âşıklarının çokkültürlülük perspektifinden ilk defa incelenmesi, alanda çalışma yapacak olan akademisyenlere, öğrencilere ve araştırmacılara kaynak olması bakımından önem taşımaktadır. Alan araştırması olan bu çalışmada, nitel araştırma yönteminin betimsel tarama modeli ve netnografya yöntemleri kullanılmıştır.

Sonuç olarak bölgedeki âşıklık geleneğinin yok olmaya yüz tuttuğu, usta -çırak ilişkisi içerisinde yetişen âşıkların kalmadığı, dolayısıyla günümüzde geleneğin genç aktarıcılarının olmadığı, icra mekânlarının değiştiği, âşıklık sanatı adı altında verilen ürünlerin edebiyat alanıyla sınırlı kaldığı ve böylece müzikal değerler bağlamında üretimin azaldığı tespit edilmiştir. Bu tespitlerin altında yatan nedenlerden biri de, bölgenin çokkültürlü toplum yapısıyla yakından ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: Çokkültürlülük, âşıklık geleneği, Hatay, Hatay âşıklık geleneği, kültürler arası etkileşim.

Âşık Music in Multicultural Societies: Example of Hatay

Abstract

It is seen that many ethnic or cultural groups living in the region have migrated or been moved to the region due to many other reasons such as war, economy, urbanization and natural disasters. This situation has created a multicultural society structure by enriching the demographic structure of Hatay.

The findings obtained through archaeological excavations take the signs of life in the region back to the pre-Christian dates. The fact that life in the region began before human beings invented writing clearly shows that the culture was first transmitted orally from generation to generation. Therefore, for this oral culture environment, there must be cultural transmitters. The âşıklar of the region also set an example for the cultural transmitters in question. However, the fact that Hatay received many immigrants due to economic, social and natural disasters has allowed various problems to arise in the determination and transfer of Hatay's cultural identity.

* Mustafa Kemal Üniversitesi Antakya Devlet Konservatuvarı, Sahne Sanatları Bölümü, Türkiye, inanc.aras@mku.edu.tr.

In this study, while examining the tradition of âşıklık in the Hatay region, it is also aimed to determine the effects of multicultural society structure on the tradition of âşıklık. In addition, the study is important in terms of determining the cultural interactions of Hatay region âşıks and multicultural society structure, examining the region âşıks from the perspective of multiculturalism for the first time, providing resources to academics, students and researchers who will work in the field. In this study, which is a field study, descriptive survey model and netnography methods of qualitative research method were used.

As a result, it has been determined that the tradition of âşıklık in the region is about to disappear, there are no âşıks who grew up in a master-apprentice relationship, so there are no young transmitters of the tradition today, the performance venues have changed, the products called the art of âşıklık are limited to the literary field, and thus production in the context of musical values has decreased. One of the reasons underlying these findings is closely related to the multicultural community structure of the region.

Keywords: Multiculturalism, âşık tradition, Hatay, Hatay âşık tradition, intercultural interaction.

Kırşehir Abdal Geleneğinin Sessiz Ağıtçısı: Bahri Altaş

Öğr. Gör. Kemal ÖZAVCI*

Özet

Öteden beri kendi gayretleri doğrultusunda yüklendikleri misyonu yerine getirmeye çalışarak sazın ve sözün büyüünde varlık sahalarını belirleyen abdallar, günümüzde de aynı düzlemde atalar belleğinin sesi olmaya devam etmektedir. Anadolu abdallık geleneğinin önemli temsilcilerinden olan Orta Anadolu abdalları, yüzyıllardır bu toprakların kültür sözcüsü olarak değişen ve dönüşen dünyaya karşı ortaya koydukları ürünlerin dokusunu zedelemeyen, kendilerine özgü duyuş tarzıyla yeniden güncelleyerek kültürel aktarımı gerçekleştirmektedirler. Bu gerçekleştirmede biz bilincine ulaşan öncü karakterlerin bireysel çabası oldukça önem taşımaktadır. Yakın geçmişte Orta Anadolu'da Yusuf Ustayla başlayan süreç; Muharrem Ertaş, Hacı Taşan, Neşet Ertaş ve Çekiç Ali gibi usta isimlerle devam etmiştir. Bu isimlerin yanında pek bilinmeyen ustalarla da geleneğin süregeldiği görülmektedir. Bu ustalardan biri de abdal geleneğini farklı duyuş tarzı ve kendine özgü üslubuyla ortaya koyan Bahri Altaş'tır. 1952 yılında Kırşehir'in Kaman ilçesinde dünyaya gelen Altaş, geleneksel icra ve yorum tarzına sahip bir sanatçıdır. Muharrem Ertaş'ın yeğeni ve Hacı Taşan'ın damadı olan Altaş, 66 yıllık hayatında pek çok albüm çalışmasında bulunmuş ve geçimini müzikle sağlamıştır. Orta Anadolu abdal geleneği ile ilgili yapılan çalışmalar içerisinde sadece adı geçen ve hakkında pek bir bilgiye rastlanmayan Bahri Altaş, Orta Anadolu abdallık geleneğinin araştırılmaya değer temsilcilerinden biri olarak önem arz etmektedir. Okuduğu bozlakların yanı sıra pek çok ağıt havasını da derleyip kültüre kazandırmıştır. Ayrıca yöresel bir sanatçı olan oğlu Tufan Altaş'ı da yetiştirerek geleneğin aktarılması bağlamında üstlendiği misyonu yerine getirmiştir. Bu çalışmada abdal geleneğinin temsilinde önemli bir şahsiyet olan Bahri Altaş'ın hayatı ve sanatsal kimliği incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Abdal, Bozlak, Kırşehir, Bahri Altaş, Tufan Altaş.

The Silent Lamerter of Kırşehir Abdal Tradition: Bahri Altaş

Abstract

The abdals, who have determined their existence in the magic of the instrument and the word, by trying to fulfill the mission they have undertaken in line with their own efforts, continue to be the voice of the memory of the ancestors on the same plane today. Central Anatolian abdals, one of the important representatives of the Anatolian abdal tradition, have been carrying out cultural transfer by updating them with their unique sense of style, without damaging the texture of the products they have produced against the changing and transforming world as the cultural spokesperson of these lands for centuries. In this realization, the individual efforts of the leading characters who reach the consciousness of us are very important. The process that started with Yusuf Usta in Central Anatolia in the recent past; He continued with masters such as Muharrem Ertaş, Hacı Taşan, Neşet Ertaş and Çekiç Ali. In addition to these names, it is seen that the tradition continues with unknown masters. One of these masters is Bahri Altaş, who reveals the abdal tradition with his different perception and unique style. Born in the Kaman district of Kırşehir in 1952, Altaş is an artist with a traditional style of performance and interpretation. Altaş, who is Muharrem Ertaş's nephew and Hacı Taşan's son-in-law, has worked on many albums in his 66-year life and earned his living with music. Bahri Altaş, who is only mentioned among the studies on the Central Anatolian abdal tradition and there is not

* Ardahan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Türkiye, kemalozavci@ardahan.edu.tr

much information about him, is important as one of the representatives of the Central Anatolian abdal tradition worth researching. In addition to the bozlaks he read, he compiled many lamentations and brought them into the culture. In addition, by raising his son Tufan Altaş, who is a local artist, he fulfilled the mission he assumed in the context of transferring the tradition. In this study, the life and artistic identity of Bahri Altaş, who is an important figure in the representation of the abdal tradition, will be examined.

Keywords: Abdal, Bozlak, Kırşehir, Bahri Altaş, Tufan Altaş.

Azerbaycan Aşık Sanatında Güzelleme Türü

*Dr. Öğr. Üyesi Kemale ATAĞİŞİYEVA **

Özet

Azerbaycan aşık sanatı çalışmasındaki temel sorunlardan biri türlerin sınıflandırılmasıyla ilgilidir. Bu açıdan hem müzikoloji hem de edebi folklorşünaslık alanında aşık sanatındaki şiirsel ve müzik türlerinin çeşitli kriterlerden sınıflandırılması konusunda kapsamlı araştırmalar yapılmıştır. Azerbaycan müzikolojisindeki aşık havalarının sınıflandırılması öncü E. Eldarova tarafından yapılmış, daha sonra T. Mammadov, İ. Köçerli ve diğerleri tarafından yapılmıştır. Aşık sanatındaki müzik türlerinden biri de güzelleme türüdür. Güzellemelerin pek çok türü var. Bu türler farklı kriterlere göre gruplandırılmıştır. Böylelikle bazı aşıkların isimleriyle bağlantılı güzelleme türleri, bölgelerle ilgili güzelleme türleri ve destanın kahramanlarının isimleriyle bağlantılı güzelleme türleri vardır. Güzelleme türünü hem şiir hem de müzik açısından nitelendirirken, öncelikle türün imge-duygusal içeriği ön plana çıkmaktadır. Çünkü türün içeriği her iki açıdan da tam olarak aynı konuma sahip. Güzellemelerin özelliği olan şiirsel bir tür eklemesidir. Bu türün temel özellikleri, müzik dilinin bölgesel özelliklerine yansıtılabilir. Güzelleme havalarının çoğu (Aşık Penah güzellemesi ait değil) Segah intonasyonlarına dayanmaktadır. Segah makamının lirik ve hüzünlü bir karaktere sahip olduğu bilinmekte ve bu moda dayalı müzik örnekleri de bu karakter çemberini kapsamaktadır. Güzelleme havalarının bu makama dayalı olması ve aynı karakterde olması, aşık ve muğam sanatı arasındaki daha derin bağın bir göstergesidir. Bu nedenle, güzelleme havası türü de dahil olmak üzere, aşık sanatındaki tüm türler, bir dizi genel ve bireysel sınıflandırma kriterini ifade eder. Genel kriterler havanın yarandığı yeri, yaratan ve ya ait olduğu şahıs, şiirsel metni vb. gibi göstergelere göre gruplamadır. Şiirsel metni, imge-duygusal içeriğin belirli bir destanla veya belirli bir kişiyle bağlantılı olarak belirli güzelleme kriterleri oluşturulur. Ek olarak, performans tarzının etkisine dikkat etmek gerekir. Bu nedenle, herhangi bir aşık muhiti gibi, güzelleme türünün yerel performans geleneklerinin, performans tarzlarının etkisini yansıtır.

Anahtar Kelimeler: Aşık sanatı, güzelleme havası, şiirsel, müzik türleri, performans tarzı

Güzelleme Type in Azerbaijani Ashik Art

Abstract

One of the main problems in the study of Azerbaijani ashug art is related to the classification of genres. From this point of view, extensive research has been done on the classification of poetic and musical genres in the art of ashug in both musicology and literary folklore. Classification of the air of ashug in Azerbaijani musicology was made by the pioneer E.Eldarova, and later by T.Mammadov, I.Kocharly and others. One of the music genres in the art of ashug is the genre of beauty. There are many types of beauties. These species are grouped according to different criteria. Thus? There are beauties associated with the names of some ashug's, beauties related to regions, and beauties associated with the names of the heroes of the epic. While defining the beauty genre in terms of both poetry and music, first of all the image-emotional content of the genre comes to the fore. Because the content of the genre is exactly the same in both respects. It is a poetic addition that is characteristic of beauties. The main features of this genre can be reflected in the regional characteristics of the musical language. Most of the beauties (not belonging to the enchanting Penah beauty) are based on Segah intonations. It is known that the Segah makam has a lyrical and sad character and examples of music based on this mode include this character circle. The fact that the beauty airs are based on this

* Azerbaycan Milli İlimler Üniversitesi, Folklor Enstitüsü, Azerbaycan, kemala.bashirova@mail.ru

mode and that they have the same character is an indicator of the deeper bond between the art of ashug and mugham. Therefore, all genres in the art of amorous, including the amenity type, express a set of general and individual classification criteria. General criteria are grouping according to indicators such as the place where the air is created, the creator or the person it belongs to, the poetic text, etc. Certain criteria of beauty of the poetic text, image-emotional content in connection with a particular epic or a particular person are established. In addition, it is necessary to pay attention to the influence of her performance style. Therefore, like any ashug environment, beauties reflect the influence of the local performance traditions and performance styles.

Keywords: Ashug art, beauty song, poetic, music genres, performance style.

Muharrem Ertaş'ın Ses İcrasının Teknik Açından İncelenmesi*Koray PEKDEMİR ****Özet**

Orta Anadolu Abdal müziğinin önemli icracılarından birisi olarak kabul edilen Muharrem Ertaş (1913-1984); saz ve ses icracılığı, yetiştirdiği temsilciler ve kaynak kişiliğini yaptığı türküler ile Türk halk müziğinde ekol bir isimdir. Öyle ki Muharrem Ertaş'ın döneminin teknolojik imkanlarıyla müzik birikimini günümüze aktarmış olması, onu hem ulaşılabilen en eski Abdal ustalardan birisi hem de asırlardır süren bu müzik geleneğinin eşsiz ustalarının aktarıcısı olmasını sağlamaktadır. Nitekim Muharrem Ertaş'ın bu niteliklerine rağmen günümüzde Abdal çalıp söyleme geleneğinin icra tavrı büyük ölçüde Neşet Ertaş ekolünün icra özellikleri çerçevesinde şekillenmektedir ki bu durum Muharrem Ertaş'ın ses tonlamasının çözümlemesinin görece daha karmaşık olması ve Neşet Ertaş'ın ulusal bir nitelik kazanmasıyla ilişkilendirilebilir. Ancak Muharrem Ertaş, ses tekniğindeki ustalığı ve yorumuyla Türk halk müziği ses icrası için önemli bir kaynak olarak nitelendirilmekle birlikte, ses icrasının tüm bileşenlerini teknik olarak ortaya koyan çalışmalarda, bulguların yeterince yorumlanamadığı görülmektedir. Dolayısıyla, Muharrem Ertaş'ın ses icrasını teknik bakımdan incelemek ve pratikte nasıl olacağını ortaya koymak gerekmektedir.

Söz konusu tespitlerden hareketle, bu çalışmada Muharrem Ertaş'ın ses icrası tekniği; nefes, ses üretim ve ses tonlama teknikleriyle alt problemler halinde incelenmiştir. Çalışma, Muharrem Ertaş'ın ses icrasının vokolojik (sesin anatomisi ve sağlıklı kullanılması vd.) bir yaklaşımla ortaya konulmasını sağlamakla birlikte, kaynak kişi ve ilgili öğrenciler arasında rafine bir eğitim ortamı oluşturmayı amaçlanmaktadır.

Nitel bir araştırma olan bu çalışmada, Muharrem Ertaş ve ses tekniği unsurlarına yönelik bulgular; literatür taraması, doküman inceleme, stüdyo kayıt ve analiz yöntemleri ile elde edilmiş; tespitler içeriklerin analizi yapılarak ortaya konulmuştur. Çalışmanın evrenini ise Muharrem Ertaş'ın icra kayıtları, örneklemine “Mezar Arasında” ve “Yağmur Yağdı Bulandı Hava” ezgileri oluşturmaktadır. Ezgiler, öncelikle Muharrem Ertaş'ın icra tahlilini yapmak adına notaya alınmış, beraberinde nefes kullanımı, ses üretimi, ses tonlaması ve süsleme tekniklerine yönelik karakteristik icralar yavaşlatılarak ortaya konulmuştur.

Sonuç itibarıyla de Muharrem Ertaş'ın ses icrası tekniği; nefes alıp verirken kullandığı teknikler, ses üretimi, süslemelerinde kullandığı teknikler, pest ve tiz perdeler arasındaki tonlama farklılıkları, rezonatör eleman seçimleri detaylı bir şekilde gösterilmiştir. Ayrıca, Muharrem Ertaş'ın tavrında bulunan ses oluşum mekanizmaları arasındaki çarpmaların (yodel) nasıl yapılacağına açıklık getirilmiş ve notalar üzerinde gösterilmiştir. Ortaya konulan veriler, Muharrem Ertaş'ın icrasını öğrenmek, meşk etmek isteyen icracı ve öğrencilere yol gösterici bir nitelikte olması bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Abdal Müziği, Muharrem Ertaş, nefes tekniği, ses üretimi tekniği, ses tonlama tekniği.

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı Öğretim Görevlisi, Türkiye, koray.pekdemir@hbv.edu.tr

Technical Analysis Of Voice Performance Of Muharrem Ertaş

Abstract

Muharrem Ertaş (1913-1984), who is considered one of the important performers of Central Anatolian Abdal music; he is a school name in Turkish folk music with his musical instrument and vocal performance, the representatives who he trained and the folk songs he made as a source. So much so that Muharrem Ertaş has transferred his musical experience to the present day with the technological possibilities of his period, making him both one of the oldest Abdal masters that can be reached and the transmitter of the unique masters of his centuries-old music traditions. As a matter of fact, despite these qualities of Muharrem Ertaş, the performance style of the Abdal playing and singing tradition is largely shaped within the framework of the performance characteristics of the Neşet Ertaş school, which can be associated with the relatively more complex decoding of Muharrem Ertaş's intonation and Neşet Ertaş's gaining a national character. However, although Muharrem Ertaş is described as an important source of Turkish folk music vocal performance with her mastery and interpretation in vocal technique, it is seen that the findings cannot be adequately interpreted in studies that technically reveal all components of vocal performance. Therefore, it is necessary to examine Muharrem Ertaş's vocal performance from a technical point of view and to reveal how it will be in practice.

Based on the aforementioned determinations, Muharrem Ertaş's voice performance technique; breathing, sound production and sound intonation techniques were examined as sub-problems in this study. The study aims to create a refined educational environment between the source person and the related students, while providing the vocal performance of Muharrem Ertaş with a vocological approach (anatomy of the voice and its healthy use, etc.). In this study, which is a qualitative research, the findings on Muharrem Ertaş and the elements of vocal technique; have been obtained by literature, review, document review, studio recording and analysis methods; the findings have been revealed by analysing the contents. The universe of the study consists of the performance recordings of Muharrem Ertaş, the sample is the tunes "Between the Grave" and "It Rained Clouded Weather". The melodies have been first recorded in order to analyse the performance of Muharrem Ertaş, and the characteristic performance for the use of breathing, sound production, tone and ornament techniques have been put forward by slowing down.

As a result, the sound performance technique of Muharrem Ertaş; techniques used while breathing, sound production, techniques used in decorations, intonation differences between pest and treble pitches, resonator element selections have been shown in detail. In addition, how to make the bumps (yodel) between the sound formation mechanisms in Muharrem Ertaş's attitude has been clarified and shown on the notes. The data revealed is important in terms of being a guide for the performers and students who want to learn and practice the performance of Muharrem Ertaş.

Key Words: Abdal music, Muharrem Ertaş, breathing technique, sound production technique, voice intonation technique.

Bamsı Beyrek Boyunda İki Ozan Tipi

*Prof. Dr. Mehmet AÇA**

Özet

Kamlık/şamanlık geleneğinin bir devamcısı olan ozanlar, sadece Türk şiir geleneğinin gelişmesine katkı sunmamışlardır. Söyledikleri kahramanlık şiirleri ve öğüt verici hikmetli sözleriyle öne çıkan ozanlar, yüzyıllar boyunca Türk toplumunun belleği de olmuşlardır. Karşımıza “bilge”, “alp” ve “gezgin” kimlikleriyle çıkan ozanların bu özelliklerini, en net bir şekilde, Kitâb-ı Dedem Korkut’ta görmekteyiz. Kitabın bilicisi, gaipten türlü türlü haberler vericisi, gönlüne ilham verileni, her konuda danışılını, müşkülleri çözeni, her dediği yerine getirileni, Hanlar Hanı Bayındır Han’a öğütler veren, gençlere ad vererek onları görünür ya da kahraman kılanı, töreyi denetleyeni, boy boylayıp soy soylayanı Dede Korkut, “bilge ozan”ı temsil etmektedir. Aynı Dede Korkut, karşımıza, Bamsı Beyrek boyunda Deli Karçar’ın kız kardeşi Banu Çiçek’i Beyrek’e istemek için elçilik yaparken de çıkar. Diğer yandan aynı boyda karşımıza “gezgin” ozanlar da çıkar. Bamsı Beyrek’in tutsaklıktan kurtulup obasına döndüğünde kıyafetlerini ve kopuzunu aldığı ozan ile bu ozanın kılığına girerek evlendirilen karısının toyuna karışan Bamsı Beyrek, “gezgin” ozanı temsil eder. Toyda bir “gezgin” ozan gibi çalıp söyleyen ve türlü türlü delilikler eden Bamsı Beyrek, aslında “alp ozan” kategorisine girmekle birlikte bu tutumuyla bu ozan tipinden “gezgin” ya ozana dönüştüğünü gösterir. Bu durum, Bamsı Beyrek’in tam anlamıyla alp ya da kahraman olmamasıyla doğrudan bağlantılıdır. Bu çalışmada, Bamsı Beyrek Boyundaki ozan tipleri üzerinde durularak bir “alp ozan”ın Bamsı Beyrek’in şahsında “gezgin” ozana dönüşümü, alplık ya da kahramanlık olgusuyla birlikte ele alınıp yorumlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kitâb-ı Dedem Korkut, Bamsı Beyrek, Bilge Ozan, Alp Ozan, Gezginci Ozan.

Two Types Of Ozans In The Story Of Bamsı Beyrek

Abstract

The “Ozan”s, who are the continuation of the “qam”/ “shaman” tradition, did not only contribute to the development of the Turkish poetry tradition. The Ozans, who stand out with their heroic poems and wise advice, have been the memory of Turkish society for centuries. We see these characteristics of the ozans, who appear before us with the identities of “wise”, “hero/alp” and “traveler”, most clearly in The Book of Dede Qorqut. “Dede Qorqut” in the book represents the “wise ozan”. On the other hand, in the same story, we encounter “traveler” ozans. When Bamsı Beyrek escaped from captivity and returned to his homeland, the ozan who gave Bamsı Beyrek his dress and kopuz and Bamsı Beyrek, who dressed as this ozan and got involved in his wife’s wedding, represents the “traveler” ozan. Bamsı Beyrek, who plays and sings like a “traveler” ozan at the wedding and commits various kinds of insanity, actually belongs to the “hero/alp” ozan category, but with this attitude shows that he has turned from this poet type to a “traveler” ozan. This situation is directly related to the fact that Bamsı Beyrek is not a true hero/alp. In this study, the transformation of an “hero/alp ozan” into a “traveler ozan” in the person of Bamsı Beyrek will be discussed and interpreted together with the phenomenon of heroism, with an emphasis on the ozan types in Bamsı Beyrek.

Keywords: The Book of Dede Qorqut, Bamsı Beyrek, wise ozan, hero ozan, traveller ozan.

* Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türkiye mehmet.aca@marmara.edu.tr.

20. Yüzyıl Abdal Örneği Olarak Âmâk-ı Hayal Romanı ve Aynalı Dede

*Dr. Öğr. Üyesi Mehmet YALÇINKAYA **

Özet

Tanrıdan başka yeryüzündeki her şeyden yüz çevirmiş olan, dönem ve coğrafyaya göre Abdal, Derviş, Pir, Eren, Dede, Baba ve Mürşit gibi isimlerle anılan, tarih sahnesinde deyişleriyle, hareketleriyle ve düşünceleriyle toplumları etkileyen kişiler; hayata ironik bir tavır takınmakla bazen anlaşılabilir olurken bazen de içinde bulundukları toplumlara liderlik ve rol-modellik yaparak ortaya çıkarlar. Hikmetli ve sanatlı söyleyişleri ile Türk edebiyatın vazgeçilmez unsurları haline gelen bu kişiler menkıbelerle, şiirlerle ve anlatılarıyla kendi dönemini aydınlatmaya çalışırlar. Özellikle Tanrıdan başka otorite kabul etmeyişleri eserlerine ayrıca bir hususiyet ve objektiflik kazandırırken protest kimliklerinin oluşmasında da başat rol oynamaktadır. Doğru bildiklerini zaman, mekân ve kişiye bakmadan dile getirmeleri, edebiyat tarihçilerinin dikkatini çekmiştir. Dolayısıyla Abdal, Derviş ve Dede olarak isimlendirilen bu kişilerin ele alınması, dönemin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı hakkında bilgi verecektir.

20. yüzyılın başlarında ise abdal örneğinin Türk edebiyatında Filibeli Ahmet Hilmi tarafından 1908 yılında kaleme alınan Âmâk-ı Hayal romanında kurgusal bir karakter olarak ortaya çıktığı görülür. Bu eser, İslam tasavvufunun öne çıkan düşüncelerinden “vahdetü’l vücud” anlayışının romanın kurmaca dünyasına dahil edilmesiyle oluşur. Modernizmle birlikte değişen ve üretilen dünyanın tüm değerlerini hedefe alan bu roman, özellikle modernizmin epistemolojik kaynakları arasında olan akıl ve mantığa göndermelerde bulunması, makam ve şöret gibi dünyalık tüm zevkleri “Aynalı Dede” adlı derviş/abdal üzerinden aşağılaması ve ironik göndermelerde bulunması dikkat çekicidir. Aynalı Dede sadece konuşmaları ve düşünceleri ile değil yaşayış biçimi, giyim-kuşamı ve tavırlarıyla da içinde bulunduğu toplumdan farklılığıyla dikkat çekicidir.

Bu çalışmada Âmâk-ı Hayal adlı romanın başkışısı Aynalı Dede’nin 20. yüzyıl abdal örneği bağlamında protest kimliği irdelenerek karşı olduğu kurumlar, kişiler ve değer yargıları ele alınacaktır. Böylece 20. yüzyılın ilk çeyreğinde “abdal”a olan bakış açısı tespit edilirken aynı zamanda abdalın ironik bir kimliğe nasıl dönüştüğü de kurgusal zeminde tespit edilmiş olunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Abdal (Derviş), Âmâk-ı Hayal, ironi, tasavvuf, materyalizm.

“Âmâk-ı Hayal” Novel And “Aynalı Dede” As The Example Of 20th Century Abdal

Abstract

People who turned away from everything on earth other than God, who are known by names such as Abdal, Derviş, Pir, Eren, Dede, Baba and Mürşit according to the period and geography, and who influenced societies with their sayings, actions and thoughts on the stage of history; While they are sometimes incomprehensible by adopting an ironic attitude to life, sometimes they emerge by leading and role-modeling the societies they live in. These people, who have become indispensable elements of Turkish literature with their wise and artistic expressions, try to illuminate their own period with legends, poems and narratives. In particular, the fact that they do not accept any authority other than God gives their works a special feature and objectivity, and plays a leading role in the formation of protest identities. The fact that they expressed what they think is true without looking at time, place and person has attracted the attention of literary historians.

* Mardin Artuklu Üniversitesi, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Türkiye, mehmetyalcinkaya00@gmail.com

Therefore, dealing with these people named Abdal, Derviş and Dede will give information about the socio-cultural and economic structure of the period.

At the beginning of the 20th century, it is seen that the example of abdal appeared in Turkish literature as a fictional character in the novel Âmâk-ı Hayal, written by Filibeli Ahmet Hilmi in 1908. This work is formed by incorporating the understanding of "vahdetü'l vücud", one of the prominent ideas of Islamic mysticism, into the fictional world of the novel. It is remarkable that this novel, which targets all the values of the world that has changed and produced with modernism, makes references to reason and logic, which are among the epistemological sources of modernism, humiliates all worldly pleasures such as rank and fame, and makes ironic references to the Derviş/ Abdal named "Aynalı Dede". Aynalı Dede is striking not only with his speech and thoughts, but also with his lifestyle, clothing and attitudes, different from the society he lives in.

In this study, the protest identity of Aynalı Dede, the protagonist of the novel Âmâk-ı Hayal, will be examined in the context of the 20th century abdal example, and the institutions, people and value judgments that he is against will be discussed. Thus, while determining the point of view towards “abdal” in the first quarter of the 20th century, how abdal turned into an ironic identity will also be determined on a fictional basis.

Keywords: Abdal (Derviş), Âmâk-ı Hayal, irony, sufism, materialism.

Kırşehir'in İlk Kadın Ozanı “Ayşe Tekin”*Merve Tuğçe ALAN ****Özet**

Halk kültürünün özel yeteneklerle birleşerek oluşturduğu ve deyişlerini sazla icra ederek söyleyen kişiye “Halk Ozanı” denilmektedir. Türklerin en eski kültürleri arasında yer alan “Ozanlık Geleneği” günümüzde bağımsız bir oluşumla “Aşıklık Geleneği” olarak adlandırılmaktadır. Kırşehir’de Abdallık geleneği içerisindeki müzik kültürünün zenginliği ve halk ozanı Neşet Ertaş’ın önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada, 2019 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından “İlk Kadın Ozanı” ünvanı verilen Ayşe Tekin’in sanat yaşamı ve bestelerinin müziksel boyutlarıyla aşıklık geleneğindeki yeri bulgularla analiz edilmeye çalışılmıştır. Kırşehir’in İlk Kadın Ozanı Ayşe Tekin’in şiirleri ve bestelerinin Abdal kültürü ve müziğiyle birlikte aşıklık geleneği içerisindeki sürdürülebilirliği amaçlanmıştır. Araştırmanın problem cümlesi “Ayşe Tekin bestelerinin şekil özellikleri ve müziksel özellikleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olan “Doküman İncelemesi” ve “Görüşme” teknikleri uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aşıklık geleneği, halk ozanı, Ayşe Tekin.

Kırşehir's First Female Bard “Ayşe Tekin”**Abstract**

A person who is formed by the combination of folk culture with special talents and who sings her sayings with a saz is called "Folk Poet". The "Bard Tradition", which is among the oldest cultures of the Turks, is now called the "Aşıklık Tradition" with an independent formation. It is known that the richness of the music culture in the tradition of Abdalism and the folk poet Neşet Ertaş have an important place in Kırşehir. In this study, it has been tried to analyze the artistic life and musical dimensions of Ayşe Tekin's compositions, and her place in the tradition of minstrelsy, which was given the title of "First Female Poet" by the Ministry of Culture and Tourism in 2019. It is aimed to sustain the poems and compositions of Ayşe Tekin, the first female poet of Kırşehir, together with Abdal culture and music, within the tradition of minstrelsy. The problem sentence of the research is “What are the morphological and musical features of Ayşe Tekin compositions?” has been determined. In the research, "Document Review" and "Interview" techniques, which are qualitative research methods, were applied.

Keywords: Minstrel tradition, folk poet, Ayşe Tekin.

* Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye, atesmertugce@gmail.com

Âşık Lütfullah Divanî'nin Bade İçme Hikâyesine Kahraman Mitosu Bağlamında Bir Yaklaşım

*Dr. Öğr. Üyesi Mümin TOPCU **

Özet

Âşık tarzı halk şiiri geleneğinde âşıklar badeli ve badesiz olmak üzere iki temel gruba ayrılır. Badeli âşık olma, halk şiiri paydaşlarınca önem atfedilen ve özellikle dini-tasavvufi duyarlılığa sahip âşıklarımızca benimsenen bir statülenme olgusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Vahiy geleneği sonlandıktan sonra, insanların kutsalla iletişim kurma arzuları devam etmiş, bunun sonucu olarak da halk şairleri rüya âleminde birtakım yiyecek ve içeceklerle, kökeni Hazreti Âdem hikâyesine kadar dayanan dönüştürücü yemiş vasıtasıyla kutsalla iletişim kurmaya yönelmişler; bu suretle söylem gücü ve yetisini edindikleri iddiasında bulunmuşlardır. Mitleri barındıran bade içme hikâyeleri bir dizi sembollerden kuruludur. Yarı ölü ikonlara dönüşmüş bade içme geleneğindeki mitlere, Lütfullah Divani örneğinden hareketle, şaire kaynaklık eden kültürel birikime yönelerek bakmak, buralardaki aydınlatıcı ipuçları üzerinden simgeleri yorumlayacağız. Bu bağlamda bade içerek âşık olma sürecinde yer verilmiş simgeleri, kahraman mitosunu ekseninde ele alacağız.

Anahtar Kelimeler: mağara, bade içme, âşık olmak.

An Approach To The Story Of Âşık Lütfullah Divanî Drinking Badhe In The Context Of The Hero Myth

Abstract

In the tradition of minstrel folk poetry, minstrels are divided into two basic groups as badhe and badhesless. Being in love with badeli emerges as a status phenomenon, which is given importance by the stakeholders of folk poetry and especially adopted by our minstrels with religious-mystical sensitivity. After the tradition of revelation ended, people's desire to communicate with the sacred continued, and as a result, folk poets tended to communicate with the sacred through some foods and beverages in the dream world, and through the transformative berry, whose origin goes back to the story of Prophet Adam; they claimed that in this way they acquired the power and ability of discourse. Badhe drinking stories that contain myths are composed of a series of symbols. We will look at the myths in the tradition of drinking wine that have turned into half-dead icons, with the example of Lütfullah Divani, and look at the cultural accumulation that is the source of the poet and interpret the symbols through the illuminating clues here. In this context, we will consider the symbols included in the process of falling in love by drinking badet, on the axis of the hero myth.

Keywords: cave, drinking badhe, falling in love.

* Düzce Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, topcumumin@gmail.com

Öncül ve Ardıllarıyla Türk Kültüründe Âşık Tipi Üzerine Tespitler

*Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU **

Özet

Türk kültürünün en eski ve mitolojik devirlerinde ortaya çıkmasında etkili olan kültürel kahraman kam tipidir. Bir başka ifadeyle Türk kültüründe sosyal ve kültürel iş bölümünün ortaya çıkmasında genel kitleden ilk ayrışan ve kendine has bir kurumlaşmaya uğrayacak anlatıcı, yaratıcı ve kültürel kurucu olarak kam tipinin yeri ve rolü emsalsizdir. Bu emsalsizlik o kadar sıra dışı bir olgudur ki ondan sonra ortaya çıkacak ozan, baksı, abdal, tekke âşıkları ve kahvehane âşıkları şeklindeki anlatıcı, icracı kültürel tipler hep o ilk kam tipinden motif, olay örgüsü, tema, işlev ve yapı bakımlarından bazı unsurlar taşıyarak devam etmiştir. Çalışmamızda sözünü ettiğimiz dönemler ve devirlerde farklı kültürel etmenlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan ve şekil değiştiren süreklilik arz eden âşık tipinin öncülleri ve ardılları bağlamlarında ele alınıp değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kam, ozan, abdal, baksı, âşık

Detections on the Minstrel Type in Turkish Culture with its Predecessors and Successors

Abstract

The cultural hero, which is effective in the emergence of Turkish culture in the oldest and mythological periods, is the kam (shaman) type. In other words, the place and role of the kam type as the narrator, creative and cultural founder, who will be the first to differentiate from the general mass and undergo a unique institutionalization, in the emergence of the social and cultural division of labor in Turkish culture. This uniqueness is such an extraordinary phenomenon that the narrator and performer cultural types, such as poets, baksi, abdal, lodge performers and coffee house performers, that will emerge after that, have always continued by carrying some elements from that first kam type in terms of motif, plot, theme, function and structure. In our study, the predecessors and successors of the minstrel type, which emerged as a result of different cultural factors and changed shape in the periods and periods we mentioned, will be discussed and evaluated.

Keywords: Kam, Bard, Abdal, Baksı, Minstrel.

* Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türkiye, ozkulcobanoglu@yahoo.com.

Azerbaycan'ın Şeki Bölgesinde Aşık Sanatının Gelişim Yolu

*Aliyeva Pakiza İSRAİL KIZI **

Özet

Azerbaycan tarihinde özel yere sahip olan antik bölgelerle birlikte Şeki, hem doğası, ulusal-zihinsel nitelikleri, kendine özgü lehçesi, hem de antik sanat alanlarının bolluğu ve çeşitliliği bakımından farklıdır. Bu antik bölge Azerbaycan kültürüne Mirza Fatali Ahundzadeh, Raşid Bey Efendiyev, Salman Mümtaz, Molla Cuma, Sabit Rahman, Bahtiyar Vahabzadeh ve diğerleri gibi söz-sanat ustalarını armağan etmiştir. Sunulan "Azerbaycan'ın Şeki Bölgesinde Aşık Sanatının Gelişim Yolu" başlıklı makalede, bölgedeki aşık sanatının tarihi, farklı zamanlarda yaşamış halk aşıklarının sanat yolu ve aşık sanatının mevcut durumu hakkındaki çalışmalarımızın sonuçlarını içermektedir. İncelenen konuyla ilgili tutumlar, yirminci yüzyılın başlarında yazan bir araştırmacı olan Salman Mümtaz'ın "Halk şairleri" kitabında kısmen ifadesini bulmuştur. Daha sonraki dönemlerde bilim adamları ve araştırmacılar A. Abdullayev, P.Efendiyev, A.Nabiyev, G. Namazov, M. Gasımlı, L.Vagifkızı, K.Adışırinov, R.Orsar ve diğerleri farklı araştırmalarda da görüşlerini dile getirmişlerdir, Şeki bölgesinde yaşamış halk aşıkları olarak eserlerinden örnekler antoloji ve koleksiyonlarında bilim camiasının hizmetine sunulmuştur.

Azerbaycan kültüründe asırlık bir tarihe sahip olan aşık sanatı, birbirinden farklı kültürel ve tarihsel özellikleri olarak Göyçe, Daralayaz, Karabağ, Şirvan, Gencabasar, Borçalı, Derbent, Nahçıvan gibi şehirlerde aşık ortamı şeklinde oluşmuştur. Bu bölgelerde halk sanatının ana türlerinden biri gibi aşık sanatı, özellikle zengin bir gelişim yolundan geçtikten sonra okullar şeklinde oluşmuştur. Bununla birlikte, bir bütün olarak Şeki bölgesinde süreç bu merkezlere benzer şekilde gitmedi. Aşık sanatının ciddi filolojik analizinin ve çalışmasının yapıldığı ilk zamanlarda bile, bir dizi çalışma geleneksel olarak "Şeki'de aşık ortamının olmadığı" iddiasını içeriyordu. Ancak şu anda bu efsane, çeşitli ciddi araştırmalarla nispeten paramparça olmuştur. Çalışmamızda ayrıca bu konuya farklı yaklaşımlar da ifade edilmiştir. Her ne kadar Şeki'deki aşık sanatının daha önce bahsettiğimiz merkezler kadar şekillenmemiş olabileceğine inanmamıza rağmen, burada aşıklar bölgeye özgü nitelikleri yansıtan eserler yazıp yaratmışlardır. Bu aşıklardan Novruz, Molla Cuma, Daşbulaklı, Aşık Donu, Aşık Kerim Musayev, Aşık Ahmet, Aşık Hacibala, Aşık Memmedov, Aşık Piri, Aşık Sirac, Aşık Nezir, Aşık Şamil ve diğerlerinin eserleri sanat malzemesi bakımından oldukça zengindir. Özellikle, 19. yüzyılın ikinci yarısında ve 20. yüzyılın başlarında yaşamış ve çalışmış olan ve yaklaşık yirmi öğrenciyi geride bırakan Molla Cuma'nın faaliyetleri özellikle dikkat çekicidir. Araştırma sürecinde, mevcut edebi ve teorik materyallerin yanı sıra, bu aşıkların yaratıcılığına ilişkin çeşitli tür çalışmaları da ele alınmış ve örnekler verilmiştir. Araştırma sonucunda, son iki yüzyılda yazmış ve yapmış olan sanatçıların eserleri olan Şeki'deki aşık sanatının gelişiminin geçmiş olduğu tarihi yoluna özel önem verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Şeki, aşık sanatı, Molla Cuma, tür.

The Way Of Development Of The Art Of Ashug In Shaki Region Of Azerbaijan

Abstract

Besides being one of the ancient regions with a special place in the history of Azerbaijan, Shaki is distinguished by its nature, national and mental qualities, unique dialect, as well as the abundance and diversity of ancient arts. This ancient region has endowed Azerbaijani culture with Mirza Fatali Akhundzadeh, Rashid bey Efendiyev, Salman

* ADPU'nun Şeki Şubesi, aliyeva.pakize.filolog@mail.ru

Mumtaz, Molla Juma, Sabit Rahman, Bakhtiyar Vahabzadeh and many others. The history of ashug art in the region, the way of art of local ashugs who lived in different times, the results of our research on the current state of ashug art are presented in the article "The way of development of the art of ashug in Shaki region of Azerbaijan". The attitude to the issue under study is partially expressed in the book "El şairləri" by Salman Mumtaz, a researcher, wordsmith and victim of repression, who wrote in the early twentieth century. Later, scientists and researchers A.Abdullayev, P.Afendiyev, A.Nabiyev, G.Namazaov, M.Gasimli, L.Vagifgizi, K.Adishirinov, R.Orsar and others expressed their views on this topic in their research. They also presented samples of the works of ashugs living in the Shaki region to the scientific community in their anthologies and collections.

Ashug art, which has a centuries-old history in Azerbaijani culture, was formed in the form of ashug environments in Goycha, Daralayaz, Karabakh, Shirvan, Ganjabasar, Borchali, Derbent, Nakhchivan and other cities, which differ from each other in cultural and historical features. In those regions, the art of ashug as one of the main types of folk art was developed into the form of schools with a special rich development. However, in the Shaki region as a whole, the process did not go to those centers in a similar way. Even in the early days of serious philological analysis and research of the art of ashug, a claim that "there was no ashug community in Shaki" has traditionally been included in a number of studies. Today, however, the myth has been shattered by various serious studies. In our study, different approaches to the issue were also considered. In our opinion, the art of ashug in Sheki could not be formed as much as the centers we mentioned earlier, but here, too, the ashugs wrote and created, reflecting the qualities of the region. The works of Novruz, Molla Juma, Dashbulaglı Ashig Donu, Ashig Karim Musayev, Ashig Ahmad, Ashig Hajibala, Mugum Mammadov, Ashig Piri, Ashig Siraj, Ashig Nazir, Ashig Shamil and others are rich in artistic material. In particular, special attention should be paid to the activities of Mullah Juma, who lived in the second half of the XIX century - early XX century and raised about twenty students. Throughout the research process, along with the existing literary-theoretical materials, works of various genres related to the creativity of these ashugs were also referred to, and examples were given as appropriate. As a result of the research, special attention was paid to the historical development of the art of ashug in Shaki, the creativity of artists who wrote and created in the last two centuries.

Keywords: Azerbaijan, Shaki, ashug art, Molla Juma, genre.

Halkbilimsel Metaetik Kuram ile Kazak Abdal Taşlamalarında Olumsuz Etik Eylemlerle Çağrıştırılan Olumlu Etik Değerlerin Çözümlemesi

Sacide ÇOBANOĞLU *

Özet

İnsanlık geçmişten bugüne tüm tarihsel dönemler boyunca gelişme kaydederek günümüz uygarlık seviyesine ve teknolojik bilgi düzeyine ulaşmıştır. Ulaştığı bu uygarlık seviyesi ve teknolojik bilgi düzeyi ona büyük faydalar sağlamakla birlikte yanı sıra birtakım olumsuzları da beraberinde getirmiştir. Teknolojinin getirisi bu olumsuzlukların başında insanın kendine yabancılaşması gelmektedir. Bu yabancılaşma sonucunda insan, onu diğer canlı türlerinden ayıran etik değerlerini süratle yitirmeye başlamıştır. Söz konusu etik değerlerin yeniden edinilmesi için her toplum kendi mitolojik alt yapısı, tarihi arka planı ve halk felsefesi doğrultusunda çalışmalar yapmakta, problem karşısında çözümler üretmektedir. Bu noktada bize yol gösterici olacak kaynakların başında halk edebiyatı ve halk şairlerimizin ürünleri gelmektedir. Bu ürünler arasında Kazak Abdal'ın taşlamaları, yazıldıkları dönemin zihniyetinin ötesine geçmiş evrensele uzanan bir etik anlayışı barındırmak ve Türk halk felsefesinin temel unsurlarını temsil etmek bakımından dikkat çekicidir.

Etik problemlerini bilimsel platforma taşıyarak bir sistem dahilinde bu problemlerin çözülmesini sağlayan kuramımız *Halkbilimsel Metaetik Kuram* ve kuramımızın inceleme yöntemi *Halkbilimsel Temellendirme Metaetikselsel Çözümleme Yöntemi* ile Kazak Abdal'ın taşlamalarındaki etik anlayıştan ve etik kodlardan yola çıkarak olumsuz etik eylemlerle çağrıştırılan olumlu etik değerlerle Türk halk felsefesinin evrensel nitelikleri ortaya çıkartmak bu evrensel nitelikleri günümüz koşullarında yeniden formatlamak ve bu yolla etik problemlerimize çözüm aramak bildirimizin konusudur. Bildirimiz âşık tarzı şiir geleneğinde olumsuz çağrışımlarla işaret edilen olumlu etik değerlerdeki halk felsefesini belirlemek noktasında yeni bir bakış açısı ortaya koymak amacını taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Metaetik, etik değerler, çözümleme, temellendirme, kuram.

Analysis Of Positive Ethical Values As Connected with Negative Ethical Actions In Kazak Abdal Stonings with Methetics Theory Of Folklore

Abstract

Humanity has reached today's level of civilization and technological knowledge by making progress throughout all historical periods from the past to the present. This level of civilization and technological knowledge he has reached has brought him great benefits, as well as some negatives. The return of technology is the first of these negativities, the alienation of people from oneself. As a result of this alienation, humans began to rapidly lose their ethical values that distinguish them from other living species. In order to re-acquire these ethical values, each society works in line with its mythological infrastructure, historical background and folk philosophy, and produces solutions in the face of the problem. At this point, folk literature and the products of our folk poets are the primary sources that will guide us. Among these products, Kazakh Abdal's satires are remarkable in terms of embodying an ethical understanding that goes beyond the mentality of the period in which they were written and extending to the universal and representing the basic elements of Turkish folk philosophy.

The universal qualities of Turkish folk philosophy with positive ethical values associated with negative ethical actions, based on the ethical understanding and ethical codes in

* Dr., Araştırmacı yazar, Akademisyen., Türkiye-Ankara., sacidecobanoglu01@gmail.com., ORCID 0000 0002 5204 4270.

Kazak Abdal's satires, Folklore Metaethics Theory, and the method of analysis of our theory, Folklore Metaetic Theory, which provides the solution of these problems within a system by bringing ethical problems to the scientific platform. revealing these universal qualities in today's conditions and seeking solutions to our ethical problems in this way is the subject of our paper. Our paper aims to present a new perspective to determine the folk philosophy in positive ethical values, which are indicated by negative connotations in the tradition of minstrel poetry.

Keywords: Metaethics, Ethical values, Analysis, Grounding, Theory.

20. Yüzyılda Türk Dünyasında Âşıklar ve Patronaj Sistemi

*Dr. Öğr. Üyesi Serdar ŞİMŞEK**

Özet

Türk sözlü kültür geleneğinin önemli temsilcilerinden âşıkların toplumdaki yerinin son derece yüksek olduğu bilinmektedir. Toplumun geleneksel değer ve kabul sistemini, duygu ve düşünce dünyasını terennüm eden âşıklar, böylelikle halk içinde belli bir statü elde etmişler ve itibar kazanmışlardır. Hatta halk arasında hayatı ve eserleri ile efsanevi bir kimliğe bürünen âşıkların etrafında hikâyeler teşekkül etmiştir. Türk Dünyasının geniş coğrafyasında farklı isimlerle anılan âşıklık geleneği, toplumların sosyokültürel yapısına bağlı olarak birtakım dönüşümler yaşamıştır. Esasen bu dönüşüme sebep olan unsurlardan biri, âşıkların belli otorite çevreleriyle kurdukları yakın ilişkidir. Zira farklı amaçlar dâhilinde sürdürülen bu patronaj ilişki biçimi hem âşıkların himaye edilmesini sağlamakta hem de yarattığı edebî ürünleri etkilemektedir. Özellikle belli ideolojik ilkelere sahip siyasal iktidarlar, politik, kültürel ve ekonomik alanlardaki egemenliklerini güçlendirmek amacıyla toplumda kabul görmüş âşıklardan faydalanmışlardır.

Bu çalışmada 20. yüzyıl Türk Dünyası âşıklık geleneğinin patronaj sistemiyle ilişkisi incelenmektedir. 20. yüzyılda çeşitli ideolojik temellere sahip siyasal iktidarlar, patronaj sistemiyle kendi amaç ve niyetleri doğrultusunda âşıkları himaye etmiş, maddi ve manevi olarak desteklemişlerdir. Dolayısıyla patronaj kavramı, söz konusu ilişki türünü açıklamada oldukça elverişlidir. Bu çalışmada Türk Dünyasının farklı coğrafyalarında yaşayan Türk boylarının âşıklık geleneği temsilcilerinin siyasal iktidarla kurdukları ilişki, patronaj kavramıyla açıklanmaya çalışılmaktadır. Çalışmada muhtelif kaynaklardan elde edilen bilgilerden hareket edilerek âşıklık geleneğinin çeşitli kurum veya siyasal otorite ile kurduğu patronaj ilişkisinin durumu değerlendirilecektir. Âşıklık geleneğinin ideolojik açıdan siyasallaşmasına da imkân veren patronaj ilişkisi, aynı zamanda âşıkların modern dönemde üstlendikleri işlevler hakkında bilgi verecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk dünyası, folklor, âşıklık geleneği, âşıklar, patronaj.

Minstrels and Patronage System in the Turkic World in the 20th Century

Abstract

It is known that minstrels, who are important representatives of Turkish oral cultural tradition, have a very high place in society. The minstrels, who sing the traditional value and acceptance system of the society, the world of feelings and thoughts, thus attained a certain status and gained prestige in the public. In fact, stories have been formed around the minstrels, who have assumed a legendary identity with their lives and works among the people. The tradition of minstrelsy, which is known by different names in the wide geography of the Turkish World, continued its existence by transforming depending on the political and social structure of the societies. One of the factors that caused this transformation is the close relationship that the minstrels establish with certain authority circles. Because this patronage relationship, which is maintained for different purposes, both ensures the patronage of the minstrels and affects the literary products they create. Particularly, the political powers with certain ideological principles have benefited from the minstrels accepted in the society to strengthen their dominance in the political, cultural, and economic fields.

In this study, the relationship between the minstrelsy tradition of the 20th century Turkic World and the patronage system is examined. In the 20th century, political powers with

* Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, Türkiye, serdar.simsek@bilecik.edu.tr

various ideological foundations protected the minstrels around their own goals and intentions, and supported them materially and morally, with the patronage system. Therefore, the concept of patronage is very convenient in explaining the type of relationship in question. This study, it is tried to explain the relationship between the representatives of the minstrelsy tradition of Turkish tribes living in different geographies of the Turkic world and the political power with the concept of patronage. In the study, the status of the patronage relationship established by the minstrel tradition with various institutions or political authorities will be evaluated based on the information obtained from various sources. The patronage relationship, which allowed the minstrelsy tradition to assume different functions in the 20th century and to be politicized in terms of ideology, will also provide important information about the functions undertaken by the minstrels.

Keywords: Turkic world, folklore, minstrel tradition, minstrels, patronage.

Kayseri’de Yetişen Genç Bir Âşık: Halil Daylak

Serhat KAYA *

Özet

Köklü bir geçmişe sahip olan Âşıklık geleneği XV. yüzyılın sonlarından başlayarak günümüze kadar zenginleşerek ve çeşitlenerek gelen kültürel bir olgudur. Sözlü kültür ortamlarında özellikle âşık kahvehanelerinde mesleğini icra etme fırsatı bulan âşıklar, bir yandan yaşadıkları dönemde şahit oldukları olayların bir habercisi olurken bir yandan da Türk dilinin zenginliklerini taşıyan birer kültür elçileri olmuşlardır. Âşık tarzı şiir geleneği Türk Edebiyatı içerisinde millî kültürümüze sahip çıkılması ve millî kültürümüzün yayılması bakımından oldukça önemli bir yere sahiptir. Kayseri, merkez ilçe ve köylerinde birçok âşığın yetiştiği, âşıklık geleneğinin yüzyıllar boyunca devam ettiği ve çeşitli etkinliklerin gerçekleştiği bir yöredir. Tam bir geçiş güzergâhı özelliği gösteren Kayseri, Anadolu’nun çeşitli yörelerinde yetişen, yöre yöre gezen âşıkların konaklama yerlerinden biri olması nedeniyle farklı yörelerin âşıklarının da bulunduğu bir noktadır. Uzun yıllar boyunca Âşık sanatına sahip çıkmaya çalışan Kayseri halkı, çeşitli tarihlerde âşık toplantıları ve şenliklerle de bu geleneği yaşatmaya çalışmış ve bu etkinliklere ev sahipliği yapmıştır. Son yıllarda özellikle de 2020 Mart ayından itibaren ülkemizde de görülen Covid-19 salgınından dolayı bu tarz yüz yüze etkinlikler yapılamamıştır. Bu aşamada toplumumuzun genelinde olduğu gibi sosyal medya ve internet daha fazla kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemde, sosyal medya platformlarını her zamankinden daha fazla kullananlardan bir grup da şüphesiz âşıklarımızdır. Âşıklarımız da kendi sosyal medya hesaplarından canlı yayınlar yaparak türküler söyleyip hikâyeler anlatarak dinleyicileriyle bağlarını devam ettirmeye çalışmışlardır. Kayseri’nin Pınarbaşı ilçesinde doğan ve Kayseri’de yaşayan Halil Daylak da yörede salgın öncesinde çeşitli etkinliklere katılmış; salgın döneminde de sosyal medya aracılığı ile türkü ve şiirlerini seslendirerek özellikle Avşarlar arasında olan tanınırlığını önce Kayseri geneline sonra da ülke geneline yaymıştır. Türkiye’nin en genç âşıkları arasında yer alan ve usta-çırak geleneği içerisinde çıraklığına devam eden Halil Daylak, şiirlerinde dinî, millî, aşk, karamsarlık, ahlâkî, günlük sosyal olaylar, ilmin/bilimin önemi ve vefa gibi konuları ele almıştır. Bu çalışmada; Kayseri’de doğup yetişen, çocukluğundan itibaren var olan yeteneğini sosyal medyada gösterip geliştirmeye çalışan bir âşık olan Halil Daylak’ı şiirlerinden ve türkülerinden hareketle tanıtmak amaçlanmıştır. Çalışmanın gelenek içerisinde yetişmekte olan bir âşığın, âşık edebiyatı çalışmalarına kazandırılması bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Halil Daylak, âşık şiiri, âşıklık geleneği, türkü, Kayseri.

A Young Minstrel Growing Up in Kayseri: Halil Daylak

Abstract

The tradition of minstrelsy, which has a deep-rooted past, is a cultural phenomenon that has enriched and diversified since the end of the XV century until today. Minstrels, who had the opportunity to practice their profession in oral cultural environments, especially in minstrel coffeehouses, were on the one hand a harbinger of the events they witnessed during their lifetime, and on the other hand, they became cultural ambassadors carrying the riches of the Turkish language. The tradition of Âşık style poetry has a very important place in Turkish Literature in terms of protecting our national culture and spreading our national culture. Kayseri is a region where many minstrels are raised in its central districts and villages, the tradition of minstrelsy has continued for centuries and various activities

* Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, Elazığ/Türkiye, serhatk38@gmail.com

take place. Showing the characteristics of a complete transition route, Kayseri is a point where the lovers of different regions meet, as it is one of the accommodation places of the minstrels who grow up in various regions of Anatolia and travel to the region. The people of Kayseri, who have been trying to protect the art of minstrel for many years, tried to keep this tradition alive with minstrel meetings and festivals on various dates and hosted these events. In recent years, especially since March 2020, such face-to-face events could not be held due to the Covid-19 outbreak seen in our country. At this stage, social media and the internet have started to be used more and more, as in our society in general. In this period, a group of people who use social media platforms more than ever before is undoubtedly minstrels. Our minstrels also tried to maintain their ties with their listeners by making live broadcasts from their social media accounts folk song and telling stories. Halil Daylak, who was born in the Pınarbaşı district of Kayseri and lives in Kayseri, also participated in various activities in the region before the epidemic; In the outbreak period, he spread his songs and poems through social media, and spread his recognition, especially among the Avşars, first to the whole of Kayseri and then to the whole country. Halil Daylak, who is among the youngest minstrels in Turkey and continues his apprenticeship in the master-apprentice tradition, has dealt with religious, national, love, pessimism, moral, daily social events, the importance of wisdom/science and loyalty in his poems. In this study; It is aimed to introduce Halil Daylak, a lover who was born and raised in Kayseri, and tries to develop his talent on social media, based on his poems and folk songs. It is thought that the study is important in terms of bringing a minstrel who has grown up in the tradition to the studies of minstrel literature.

Key Words: Halil Daylak, minstrel poem, minstrel tradition, folk song, Kayseri.

Neşet Ertaş'ın Türkülerinde Metaforik Bir Unsur Olarak Dağ

*Dr. Öğr. Üyesi Serkan BALCI **

Özet

Kültürel belliğimiz taşıyıcılarından biri olan türküler, insanoğlunun çağlar öncesi dönemlerinden günümüze varlığını sürdürmesi, toplumların kültürel kodlarını içermesi ve gelecek kuşaklara aktarması bakımından sözlü kültür ürünleri içerisinde en önemlilerinden birisi olmuştur. Bu bağlamda, türküler toplumların karakteristik özelliklerini, değer yargılarını, sevinçlerini, üzüntülerini, inançlarını, hayallerini ve ideallerini yani insana ait ne varsa muhteva bakımından içerisinde birtakım unsurları barındırması türkülerini somut dünyadan soyut dünyaya taşımıştır. Türküler; imge, simge, sembol, metafor vb. farklı anlatım araçlarına başvurmuştur. Bu anlatım araçlarından biri olan metafor, dinleyicinin algı dünyasında yeni kapılar açma ve zor olan bir şeyi anlaşılır kılma sanatıdır. Metaforik bir söylem olan “dağ” mitolojik zamanlardan günümüze ihtişamı, zorlukları temsil etmesi, kutsal sayılması ve birçok canlıya yaşam alanı oluşturması bakımından Türkler açısından önemli bir yere sahip olmuştur. Birçok Âşık ve Abdal tarafından da eserlerinde hem gerçek anlamda hem de farklı duyguları farklı şekillerde anlatmada yani metafor olarak kullanılmıştır.

Bu çalışmamızda, Abdallık geleneğinin son temsilcilerinden olan Neşet Ertaş'ın türkülerinde dağ metaforunun nasıl ve ne biçimde kullanıldığını tespit edilmeye çalışılacaktır. İlk olarak metafor kavramı ardından türkü-metafor ilişkisi ele alınacak en son olarak da daha çok “mutsuzluk”, “umutsuzluk”, “ayrılık” ve “engel” kavramlarının betimleyicisi ve tamamlayıcısı olarak kullanılan dağ metaforu ile ilgili türküler incelenmeye tabi tutulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Neşet Ertaş, metafor, dağ, türkü.

The Mountain as A Metaphorical Element in The Folk Songs of Neşet Ertaş

Abstract

Folk songs, which are one of the bearers of our cultural memory, have been one of the most important oral culture products, in terms of the existence of mankind from the pre-ages to the present day, and due to the fact that they include the cultural codes of societies and transfer them to future generations. In this context, the fact that folk songs contain the characteristic features of societies, their values, joys, sorrows, beliefs, dreams and ideals, in other words, some elements in terms of the content of what belongs to human beings, has carried the folk songs from the concrete world to the abstract world. Folk songs have used different means of expression such as images, signs, symbols, metaphors, etc. Metaphor, one of these means of expression, is the art of opening new doors in the perception world of the listener and transforming something difficult into something understandable. The "mountain", which is a metaphorical discourse, has had an important place for Turks since mythological times in terms of its magnificence, representing difficulties, being considered sacred and creating a living space for many living things. It has also been used by many Minstrels (Âşık) and Dervishes (Abdal) in their works, both literally and as a metaphor, to describe different emotions in different ways.

In this study, we will try to determine how and in what form the mountain metaphor is used in the folk songs of Neşet Ertaş, one of the last representatives of the Abdal tradition. Firstly, we will discuss the concept of metaphor, then the relationship between the song and the metaphor, and finally, we will examine the folk songs about the mountain

* Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Türkiye, serkanbalci@ardahan.edu.tr.

metaphor, in which the mountain is mostly used as a descriptor and supplement to the concepts of "unhappiness", "despair", "separation" and "obstacle".

Keywords: Neşet Ertaş, metaphor, mountain, folk song.

Türkçeye Alt Katman Etkisi Olarak Abdal Dili

*Dr. Öğr. Üyesi Sertan ALİBEKİROĞLU**

Özet

Dilin temel özelliklerinden biri de canlı olmasıdır. Canlı olması dilin zaman ve mekâna bağlı olarak gelişmesi ya da zayıflamasıyla sonuçlanabilir. Dilin canlı olması sadece dil kullanıcılarının onu kuşaktan kuşağa aktararak yaşatmalarına bağlı değildir. Dilin canlılığı coğrafya, komşuluk ilişkileri, ekonomik faaliyetler, savaşlar, fetihler, din, sanat, üst ve alt katman etkileri, gibi pek çok dil değişimleri bileşenine bağlıdır. Türkçe, tarihi ve coğrafi derinliğinde pek çok dili az ya da çok etkilediği gibi pek çok dilden de az ya da çok etkilenmiştir. Türklerin tarihleri boyunca geniş bir coğrafyada giriştikleri fetih hareketlerinin bir sonucu olarak fethedilen yerlerde alt katman etkisi nedeniyle iri ufaklı pek çok halktan, topluluktan Türkçenin etkilendiği görülmektedir. Bu etki sözcük alımından fonetik değişimlere kadar pek çok dil ögesi üzerinde gerçekleşmiştir. Türkçenin etkilendiği alt katman topluluklarından biri de Abdal dilidir. Abdallar, İç Asya'dan Anadolu'ya çeşitli Türk ülke ve yörelerinde yaşayan, daha çok davulcu, sepetçi, elekçi, kalaycı, sünnetçi, dilenci olarak bilinen irili ufaklı bir topluluktur. Abdallar, Anadolu'da daha çok düğün, nişan, asker uğurlama, sünnetler gibi toy ve eğlencelerin çalgıcıları; Ramazan davulunun icracıları olarak başrolde yer alır. Her ne kadar toplum içerisine bu eğlence ve toylar dışında fazla alınmasalar da Abdalların kullandığı kimi sözcükler, telaffuzlar, onlar etrafında oluşmuş fıkralar ve Abdal hazır cevaplılığı halk tarafından bir eğlence unsuru olarak değerlendirilmektedir. Kimi zaman bir konu hakkında örnekleme yapılması, nasihat edilmesi, düşünceye yönlendirme vb. durumlarda yer yer Abdal söz, deyim ve fıkralarına başvurulmaktadır. Bunlar yapılırken Abdalların kullanmış oldukları sözcükler ile birlikte Abdal dili, telaffuzu / abdal ağzı özellikleri de kullanılır. Bu fıkra, deyim, sözcük ve telaffuzlarda geçen kimi dil öğeleri Abdalların toplumun kenarda kalmış unsurları olarak zaman zaman kendi aralarında kullanmak durumunda kaldıkları gizli bir dile, Abdal diline dayanmaktadır. Genelde anlatıya, nasihate eğlence unsuru katmak düşüncesi ile başvurulmuş olsa da zamanla Abdal diline ait kimi sözcüklerin alt katman etkisinin bir sonucu olarak Türkçeye girdiği görülmektedir. Bu çalışmada alt katman dili olarak Abdal dilinin Türkçeye etkileri üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dil değişimleri, alt katman etkisi, Türkçe, Abdal dili.

Abdal Language As a Substrate Effect On Turkish

Abstract

Being alive is one of the main features of a given language. As a result a language can develop or weaken depending on time and place. Being alive for a language is not only dependent on the language users' keeping it alive by transmitting it from generation to generation. The vitality of a language depends on many components of language changes such as geography, neighborhood relations, economic activities, wars, conquests, and religion, art, substratum and superstrate interferences. Turkish, in its historical and geographical depth, has affected many languages more or less, as well influenced by many languages to some extent. Turkish language has been influenced by many peoples and communities, large and small, due to the influence of the substrate in the conquered places as a result of the conquest movements that the Turks have attempted in a wide geography throughout their history. This effect has occurred on many language elements, from borrowings to phonetic changes. Abdal language is one of the substrate communities

* Gaziantep Üniversitesi, Fen-Edebiyat. Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı., Türkiye, sertanalibekiroglu@hotmail.com

affected by Turkish. Abdals are independent large and small groups of people who live in various Turkish countries and regions from Central Asia to Anatolia, mostly known as drummers, basket makers, sieves, tinsmiths, circumcisers and beggars. They are mostly the performers of weddings, engagements, sending off soldiers, circumcisions, etc. ceremonies and celebrations in Anatolia; They take the leading role as the performers of the Ramadan drum. Although they are not generally accepted into society, except for these entertainments and weddings, some words, pronunciations, jokes formed around them and Abdal's responsiveness are considered by the people as an element of entertainment. Sometimes it is necessary to give an example about a subject, give advice, direct thought, etc. the reference to Abdal language. In some cases, the words, idioms and anecdotes of Abdal are used. Throughout these processes some properties of Abdal language such as pronunciation other dialectal features are employed together with the words used by the Abdals. Some language elements in anecdotes, idioms, words and pronunciations base on Abdal language, a secret language that Abdals sometimes have to use among themselves as marginalized elements of society. Although the narrative is generally applied with the idea of adding an element of entertainment to the advice, it can be observed that some words belonging to the Abdal language were borrowed into Turkish as a result of the substrate effect over time. In this study, the effects of Abdal language with its substrate effect on Turkish have been analyzed.

Keywords: Language changes, substrate effect, Turkish, Abdal language.

Âşık Müziğinde Stil

Prof. Dr. Sevilay ÇINAR *

Özet

Edebi ve müziksel değerlerin kaynağını oluşturduğu âşık sanatı; bu değerler bütünü içerisinde geleneksel öğretisini biçimlendiren, kurallarını yapılandıran ve bu yapılanmayla temsilini stilize eden bir kültür ortamıdır. Kuşaklararası aktarılırken stil farkındalığını sağlayabilmiş olan bu sanat ortamı; aynı zamanda, bir müzik geleneğinin karakteristiğinin icra ortamlarıyla, öğretim yöntemleriyle, temsil biçimleriyle nasıl aktarılabildiğinin, yaşatılabildiğinin anlaşılabilirliği de bir kültür ortamıdır. Öyle ki doğaçlamaya dayalı icra pratiklerinde, çalma-söyleme tekniklerinde, repertuar çeşitliliğinde kendini gösteren müziksel karakteristiği; âşıkların geleneğe bağlılıklarında, bireysel icra tekniklerinde; asırlardır tekrarlanan kalıplarıyla, süslemeleriyle, nüanslarıyla ve bu evrendeki ortak özellikleriyle örneklenerek ayrıcalıklarını ortaya koymaktadır.

Âşık müziğinin performansını karakterize eden bu ayrıcalıklar ise müziksel değişkenlerin (ezgi-ritim kalıpları, süslemeler vd.) bütünü olan *stil* nosyonuyla, ilgili müzik kültür ortamının standartları olarak değerlendirilmeye tabi tutulur. Ancak âşık sanatında *stil*, edebi anlamda; standart katı kurallar dizisi olarak sıralanabilirken, müziksel anlamda; âşığın yöresel-kültürel değerleriyle bir biçim ve öz verebileceği esnek, bağlama duyarlı bir olgudur. Âşığın müzik karakteristiğinin nedenselliğini ortaya koyabilecek bu bağlam ise âşığın içselleştirdiği kültürel yapılanmalardır. Dolayısıyla, âşık müziğinde stili karakterize etmek zor olmakla birlikte, soyut bir anlam da barındırır. Her ne kadar stile açıklık getirmenin güçlüğüne vurgu yapılsa da âşığın söz ustalığı, gelişmiş müzik belleği, saz çalma kabiliyeti bu anlamların görünür olmasını sağlar. Ayrıca âşığın, bağlı bulunduğu âşık sanatının kendisine özgü icra pratiklerine sadık kalmasıyla birlikte, yine yetiştiği bölge özelindeki stilistik ezgi-ritim kalıplarını duyuruyor olması da âşığın ayırt edici özelliklerine işaret etmektedir. Bununla birlikte âşık müziğinde; kullanılan çalgının, tekrarlanan ezgi-ritim kalıplarının, icra edilen türlerin, ayak kullanma anlayışının, çalma-söyleme tekniklerinin, söyleme yansıyan temaların bütünü etrafında tanımlanabilen stil; yaşanan çağa atıf yapılmasını, ilgili dönemin yaklaşımlarının anlaşılmasını ve söz konusu dönemin temsilcilerinin de analitik bir yaklaşımla tanımlanmasını gerektirmektedir. Zira âşık sanatının temsilcilerinin hünerleri doğrultusunda yaşatılmakta olan stillerle birlikte, yeni stillerin oluşumuna ve hatta varolan stillerin kırılmasına tanık olunmaktadır ki müzakereye açık olan bu tanımlayıcı özellikler; vokal-çalgı icralarının çeşitlenmesinde, buna bağlı olarak nüansların azalmasında, çalgının teknik donanımının artırılmasında ayrıca okunabilmektedir.

Bu çalışmada stil, müziksel uygulama değerlerini, anlayışını anlamak ve tanımlamak için kullanılan analitik bir olgudur. Bu yaklaşımdan hareketle, âşık müziğinde stil çalışması, âşığın değerleri ve âşık sanatının değerleriyle bağlamsallaştırılarak örneklendirilecek bir vaka çalışması olacaktır. Dolayısıyla, *âşık müziğinde stil ne ifade etmektedir? Âşık müziğinde stil bileşenleri nelerdir? Temsil ettikleri müzik geleneğinde öne çıkan âşıklar kimlerdir? ve söz konusu âşıkların stilini özel kılan hususlar nelerdir? Ayrıca, ilgili âşıkların müzik kimliği, âşık müziği stiline oluşumunda nasıl bir etken oluşturmaktadır?* sorularına yanıt aranırken ilgili veriler, bu çalışmanın odağını oluşturan âşığın yani stili temsil eden âşığın, özel veya kültürel olarak işaret edilebilecek edebi-müziksel davranışlarından hareketle örneklendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Âşık müziği, âşık, stil, ezgi-ritim kalıpları.

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, sevilay.cinar@hbv.edu.tr

Style In Âşık Music

Abstract

Âşık art, being the source of literary and musical values, is a cultural environment that shapes its traditional teaching, structures its rules and stylizes its representation with this structure. This art environment, which has been able to provide style awareness while being transmitted between generations, is a cultural environment in which it is possible to understand how the characteristic of a musical tradition can be conveyed and kept alive through performance environments, teaching methods and forms of representation at the same time. Such that its musical feature, which manifests itself in improvisational performance practices, playing-singing techniques, and repertoire diversity in the Âşık's adherence to tradition, individual performance techniques reveals its privileges by being exemplified by its patterns, ornaments, nuances and common features in this universe that have been repeated for centuries.

These privileges, characterizing the performance of Âşık music, are evaluated as the standards of the relevant music culture environment, with the notion of style, which is the whole of musical variables (melody-rhythm patterns, ornaments, etc.). However, while the style in Âşık art can be listed as a standard set of strict rules in the literary sense, in musical sense, it is a flexible, context-sensitive phenomenon that Âşık can give form and essence with his local-cultural values. This context, which can reveal the causality of musical characteristics of Âşık, comprises the cultural structures internalized by Âşık. Hence, though it is difficult to characterize the style in Âşık music, it also has an abstract meaning. Although the difficulty of clarifying the style is emphasized, Âşık's mastery of words, advanced musical memory, and ability to play the instrument make these meanings visible. Besides, the fact that the Âşık is loyal to the performance practices of the Âşık art with which he is affiliated, and that he announces the stylistic melody-rhythm patterns specific to the region where he grew up also indicates the distinguishing features of Âşık. In addition, the style that can be defined around the whole of the instrument used in Âşık music, the repeated melody-rhythm patterns, the types performed, the understanding of using a prelude/ayak (short-term and in a few measures), the playing-singing techniques, the themes reflected in the discourse requires making reference to the current era, understanding the approaches of the relevant period, and defining the representatives of the said period with an analytical approach. Because, together with the styles that are kept alive in line with the skills of the representatives of the Âşık art, the formation of new styles and even the breaking of existing styles are witnessed. It can also be read in the diversification of vocal-instrument performances, thus reducing the nuances and increasing the technical equipment of the instrument.

In this study, style comprises an analytical phenomenon used to understand and define musical practice values and understanding. Based on this approach, the study of style in Âşık music will be a case study that will be exemplified by contextualizing it with the values of Âşık and the values of Âşık art. So, what does style mean in Âşık music? What are the style components in Âşık music? Who are the prominent minstrels in the musical tradition they represent? And what makes the style of the lovers in question special? In addition, how does the musical identity of the related Âşık affect the formation of the Âşık music style? While looking for answers to the questions, the relevant data will be exemplified by the literary-musical behaviors of Âşık who the focus of this study is and who represents the style, which can be emphasized as special or cultural.

Keywords: Âşık music, Âşık, style, melody-rhythm patterns.

Geleneksel Türk Müziğinde Abdal Kimliği ve Gaziantep’li Sazcı Ailesi

*Doç. Dr. Süleyman FİDAN **

Özet

Farklı geleneksel yapıların bir araya gelmesi kültürü oluşturur. Türk müzik kültürünün güncel halini almasında tıpkı âşıklık geleneğinin etkisi gibi Abdallık geleneğinin de başat rolü vardır. Yerel müziklerin üretilmesi, icra edilmesi, taşınması ve ulusal müzik kültürüne eklenmesinde Abdal müzisyenlerin katkısı göze çarpmaktadır. Bununla birlikte, Abdallar ancak 20. yüzyılın ikinci yarısında müzik endüstrisinde görülen, ulusal düzeyde tanınmaya başlayan isimler çıkarabilmişlerdir. Bulundukları yörelerde, dönemlere göre usta isimler ve o isimlerin etrafında yetişen farklı müzisyenler olabilseler de genellikle bunlardan ayrı çalgıcı bir zümreye karşılık gelen Abdallar, “teber, aşiret vs.” toplumsal kimlik adlandırmasıyla anılırlar. Daha çok sosyal psikolojik bir kavram olarak irdelenen “kimlik”, etnomüzikolojinin de temel çalışma başlıklarındandır. Kişinin bulunduğu toplumda kim olduğunu tarif eden kimlik, etnik kimlik, kültürel kimlik, siyasi kimlik gibi alt türlere ayrılır. Sosyal bilimlerden bakıldığında kimlik kavramı bireysel kimlik ve kolektif kimlik şeklinde değerlendirilir. Abdallar bir etnik kimliği temsil etmelerinin yanında icra ettikleri müzikle birlikte kültürel yapıyı ve kolektif kimliği de temsil etmektedirler. Bu çalışma geleneksel müzik kültürünün öncü zümrelerinden Abdalları kimlik kavramı çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda müzisyenliği aile mesleği olarak devam ettiren “Sazcı” ailesi konu edilmiştir. Arslan Sazcı, Kilis’te doğmuş, Gaziantep’e yerleşmiş ve yöre müziğinde öne çıkmıştır. Arslan Sazcı, oğullarını da müzisyen olarak yetiştirmiştir. Onlar da aile içinde genç kuşağa müzikal birikim ve bellek aktarmaya devam etmektedirler. Yöre başta Abdal müzisyen aileler de olmakla birlikte çalışmanın kapsamı “Sazcı” ailesi olarak belirlenmiştir. Ailenin kendi görüşleri ve toplumsal bakış ekseninde mahalli sanatçı, Abdal, Teber, çalgıcı gibi tabirler, temsil ve kimlik çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel müzik, müzisyen, folklor, kolektif kimlik.

Abdal Identity Traditional Turkish Music And Sazcı Family From Gaziantep

Abstract

The combination of different traditional structures creates the culture. Just like the influence of the minstrel tradition, the tradition of Abdal has a dominant role in the current state of Turkish music culture. The contribution of Abdal musicians stands out in the production, performance, transportation, and integration of local music into the national music culture. However, the Abdals were able to produce nationally recognized names that appeared in the music industry only in the second half of the 20th century. Although there may be master names and different musicians who grew up around those names in their regions according to the periods, Abdals, who usually correspond to a group of musicians apart from them, are referred to with the social identity naming of "teber, aşiret etc". "Identity", which is mostly examined as a social psychological concept, is also one of the main working titles of ethnomusicology. Identity, which describes who the person is in the society, is divided into sub-types such as ethnic identity, cultural identity, and political identity. In terms of social sciences, the concept of identity is evaluated as individual identity and collective identity. In addition to representing an ethnic identity, Abdals also represent the cultural structure and collective identity with the music they perform. This study aims to evaluate the Abdals, one of the leading groups of traditional music culture, within the framework of the concept of identity. In this direction, the "Sazcı" family, which continues to be a musician as a family profession, is the subject.

* Gaziantep Üniversitesi, Türkiye. suleymanfidan@gmail.com

Arslan Sazcı was born in Kilis, settled in Gaziantep and became prominent in local music. Arslan Sazcı also raised his sons as musicians. They also continue to transfer musical accumulation and memory to the younger generation in the family. Although there are other Abdal musician families in the region, the scope of the study was determined as the "Sazcı" family. Expressions such as local artist, Abdal, Teber, instrumentalist were evaluated within the framework of representation and identity in the axis of the family's own views and social perspective.

Keywords: Traditional music, musician, folklore, collective identity.

Azerbaycan Âşıklarının Askı ile Ayakta Saz Çalma Geleneği ve Saz Tutuş Pozisyonları

Arş. Gör. Tolgahan TİKTAŞ *

Özet

Saz çalma, türkü söyleme, şiir yazma, atışma yapma, destan/hikâye anlatma gibi birçok sanat dalını içerisinde barındıran âşıklık geleneği, Türk dünyasının geleneksel sözlü kültür varlığının önemli bir parçasıdır.

Bu çalışmanın konusu, Azerbaycan âşıklık geleneğinin temel icra sazı olan “âşık sazı”nın tutuş biçimidir. Beden, herhangi bir performansın ilk ve anlam taşıma kuvvetine en fazla müsait alanıdır. Sahne özelliklerinin dayattığı (dinleyicilerin kalabalık olması, oturarak icra etmenin mümkün olmaması vd.) zorunluluklar yanında beden kullanımı, müzikal gelenekler içinde postüre yönelik belirli bazı anlamsal ve icraya yönelik kalıplaşmaları da beraberinde getirmektedir. Ülkemizde bu geleneğin edebi yönüyle ilgili birçok bilimsel çalışma yapılmasına karşın bahsedilen yönü üzerine yeterince çalışma bulunduğunu söylemek mümkün değildir. Bu kapsamda literatürde bu tür çalışmalara ihtiyaç vardır. Buna göre bu çalışmanın gerekçesi, âşıkların icra ortamlarında sazı tutuş biçimlerinin incelenmesidir.

Azerbaycan âşıkları sazlarını askı yardımıyla omuzlarına asarak ayakta icra etmektedir. Düğün, kahvehane gibi meclislerde yer alan bu âşıklar, ayakta saz çalarak burada bulunan topluluklara daha hâkim bir şekilde icralarını gerçekleştirebilmektedir. Çalışmanın amacı bu bölgedeki âşıkların saz icralarında kaç farklı tutuş pozisyonu gerçekleştirdiklerini ve bu pozisyonları nasıl ve ne amaçla uyguladıklarını tespit etmektir. Araştırmanın temelinde nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve model olarak betimsel araştırma yöntemi esas alınmıştır.

İncelenen görüntü kayıtları sonucunda Azerbaycan âşıklarının sazı birbirinden farklı saz tutuş şekli ile icra ettikleri tespit edilmiştir. Bu tutuş şekillerinin icracının çalgısal icrasına, vokal icrasına, hikâye anlatmasına, şiir okumasına göre değiştirdiği gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra tespit edilen başka bir dikkat çekici husus da âşıkların saz çalarken aynı zamanda geleneksel Azerbaycan dans figürleri ile oyun oynamalarıdır. Ayrıca ayakta askı ile saz çalma geleneğinin Kuzeydoğu Anadolu bölgesi âşıklık geleneğinde de devam ettiği tespit edilen bulgular arasında yer almaktadır. Özellikle Kars ve Ardahan âşıklık geleneğinde benzer tutuş şekillerinin var olduğu gözlemlenmiştir. Yapılan araştırmalarda Erzurum âşıklarının kahvehanelerde masaları birleştirerek sahne haline getirdikleri ve icralarını o masaların üzerinde oturarak gerçekleştirdikleri bilinmekte olup Kars ve Ardahan âşıklarıyla bir araya gelmelerinden sonra askı kullanarak icralarını ayakta gerçekleştirdikleri de tespit edilen bulgular arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Âşıklık Geleneği, Saz, Âşık Sazı, Müzik, Azerbaycan Âşıklık Geleneği

* Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, İcra Sanatları Fakültesi, Türkiye, tolgahantiktas@mgu.edu.tr

The Tradition of Playing the Saz* Standing with the Hanger and Saz Holding Positions of the Azerbaijani (Âşıkları) Minstrels

Abstract

The tradition of (âşıklık) minstrelsy, which includes many branches of art such as playing saz, singing folk songs, writing poetry, poem debating, telling epics/story, is an important part of the traditional oral culture of the Turkish world.

The subject of this study is the holding style of the " *âşık saz", which is the main performing saz of the Azerbaijani (âşıklık) minstrel tradition. The body is the primary and most appropriate area of meaning-carrying power of any performance. In addition to the obligations imposed by the stage features (crowd of the audience, it is not possible to perform sitting down, etc.), the use of the body also brings with it certain semantic and performance-oriented stereotypes for posture in musical traditions. Although there are many scientific studies on the literary aspect of this tradition in our country, it is not possible to say that there are enough studies on the mentioned aspect. In this context, there is a need for such studies in the literature. Accordingly, the reason for this study is to examine the ways in which the (âşıklar) minstrels hold the saz in their performance environment.

Azerbaijani (âşıkları) minstrels perform their saz standing by hanging them on their shoulders with the help of hangers. These (âşıklar) minstrels, who take part in assemblies such as weddings and coffeehouses, can perform their performances in a more dominant manner by playing the saz while standing. The aim of the study is to determine how many different holding positions are performed within their saz performs of the (âşıklar) minstrels in this region, and how and for what purpose they apply these positions. Qualitative research method was used on the basis of the research and descriptive research method was predicated as a model.

As a result of the video recordings examined, it was determined that Azerbaijani (âşıklar) minstrels performed the saz with different saz holding styles. It has been observed that these holding styles change according to the performer's instrumental performance, vocal performance, storytelling, and poetry reading. In addition to this, another remarkable point detected is that while the (âşıklar) minstrels play the saz, they also play with traditional Azerbaijani dance figures. Besides, it is among the detected findings that the tradition of playing the saz with a standing hanger continues within the tradition of (âşıklık) minstrelsy in the Northeast Anatolia region. It has been observed that there are similar holding styles, especially in the (âşıklık) minstrel tradition of Kars and Ardahan. In the researches, it is known that Erzurum (âşıklar) minstrels combine tables in coffee houses and turn them into stages and perform their performances by sitting on those tables. Moreover, it is also among the detected findings that Erzurum (âşıklar) minstrels performed their performances standing using hangers after they came together with the (âşıklar) minstrels of Kars and Ardahan.

Keywords: (Âşıklık) Minstrel Tradition, Saz, Âşık Saz, Music, Azerbaijani (Âşıklık) Minstrel Tradition.

* traditional stringed guitar-like instrument,
It is a stringed instrument used in Anatolia.

* It is the person who performs the oral folk music tradition.

1818 ve 1830 Tarihli Cönklerde Yer Alan Âşıklar

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ÇELİK *

Özet

Halk şairlerinin şiirlerinin yer aldığı not defterlerine cönk denilmektedir. Bu nedenle cönkler halk şairleri ve şiirleri hakkında veri sağlayan önemli kaynaklardan birini oluşturmaktadır. Bu çalışmada da, Milli Kütüphane kayıtlarında bulunan 1818 ve 1830 tarihli iki cönk metninde geçen aşıkler üzerinde durulmuştur. Milli Kütüphane kayıtlarında yer alan bu metinler 151 ve 151 numara ile kaydedilmiştir. Çalışmada bu metinlerde geçen aşıkler, alfabetik olarak sıralanmış karşılıklarına ise bu aşıkler hakkında bilgiler verilmiştir. Cönklerde farklı dönemlerde yaşamış bazı halk şairlerinin ve aşıklerin şiirlerine yer verilmiştir. Bu şiirleri, 16. yüzyıl ile 20. yüzyıllar arasında yaşamış olan şairler temsil etmektedir. Bu aşıkler hakkındaki bilgiler bize dönemin tanınmış ve bilinmeyen şairlerini tanıtmamıza olanak sağlamaktadır. Ayrıca 19. yüzyılda yazılmış bu cönk metinlerine bakılarak hem dönemin hem de daha önceki dönemlerde yaşamış olan aşıkler hakkında bilgiler edinilmektedir. Cönklerde, bazı şiirlerin başında hem şiirin nazım türü hem de şairin adı, bazılarında yalnızca nazım türü ya da yalnızca şairlerin adı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Yalnızca nazım türü verilen şiirlerin şairleri kimi durumlarda mahlas beyitlerden anlaşılabilir, yalnızca şair adı verilen şiirlerin türünü tespit etmek aynı şairin farklı türlerde şiirlerinin bulunmasından dolayı güçleşmiştir. Ayrıca bazı şairlerin isimlerinin halk edebiyatı antolojilerinde yer almaması da metnimizdeki şiirler ve şairler konusunda net bir bilgi veremememize neden olmuştur. Metinlerimizde, özellikle 51 numaralı cönkte, şairlerin ve şiir türlerinin sıralanmasında tam bir “tertîp” yoktur. Dolayısıyla “mürettep” bir görüntüde değil. Ancak yine de *tecnis*, *zincir*, *semai* vb. türlerden sonra aynı türün örneklerinin devam ettiği görülmüş ve aşıkler hakkındaki değerlendirmeler, varsa, mahlas beyitler üzerinden yapılmıştır. Sözü edilen cönklerde halk aşıklerinin yanında divan şairlerine yer verildiği de görülmüştür. Buna göre 51 ve 151 numaralı cönklerde geçen halk aşıkleri ve divan şairleri Abdî, Abdurrahim (Tîrsî), Âhî, Arîfî, Âşık Ahmed, Âşık Ali, Âşık Garip, Âşık Hâfîzî, Âşık Halil (Bursalî), Âşık Hasan, Âşık Hasan Dildarî, Âşık Hürşidî, Âşık Hüseyin, Âşık İbrahim, Âşık İdris, Âşık İsmail, Âşık Kerem, Âşık Muhammed, Âşık Mustafa, Âşık Tarranî, Âşık Ömer, Avnî, Azîmî, Bâkî, Behîştî, Cevlânî, Cihâdî, Civânî, Derûnî, Emrî, Esmânî, Fâzıl, Fazlî, Fennî, Fethî, Fikrî, Gevherî, Hâfîz, Halil, Hamdî, Hamel, Harimî, Hatâyî, Hayretî, Hâzikî, Hezârî, Himmî (Âşık Kul Himmî), Hüdâyî/Kul Hüdâyî/Hüdâyî Mahmud Efendi, İhfayî, İlmî, İrfânî, İshâk, Ka'idî, Karacaoğlu, Kasım, Kâtibî, Kemâl Ümmî, Kemâlî, Köroğlu, Kuloğlu, Kul Ahmed, Kul Mustafa, Kurbânî, Lisânî, Mâh-ı Gedâ, Mâhirî, Mecnûnî, Medhî, Meftûnî, Mesrûrî, Mes'ûdî, Mustafa, Mevzûnî, Meydânî, Mezakî, Muhibbî (Kanunî), Nâçarî, Nazîfî, Nazmî, Nazîrî, Nedîm, Nesimî, Nevrâkî, Nîdâî, Niyâzî, Nûrî, Rahmî, Rasih, Rehberî, Rüşdî, Sadîkî, Selâmî, Sevdâyî, Seyrânî/Seyrân, Seyyid Yâr/Âşık Seyyid, Sezâyî, Sinânî, Siyahî, Şahabî, Şakîrî, Şarkî, Şehidî, Şem'î, Şemsî, Şerîfî, Şevkî, Teşrifî, Turâbî, Ulvî, Urfî, Vâsî, Vecdî, Vehbî, Yahya, Yazıcıoğlu, Yektâyî, Yetîmî, Yûnus Emre/ Âşık Yûnus/Yûnus, Za'fî, Zahirî, Zahmî, Zâkirî, Zamîrî ve Zâtî'dir. Bu çalışmadaki temel amaç, cönkleri düzenleyen kişi/kişilerin sözü edilen cönk metinleri üzerinden dönemin başta halk şairleri olmak üzere tanıdıkları sanatçılar hakkında bilgi vermek ve böylelikle kaynaklarda bilgi verilmeyen sanatların tanıtılmasına olanak sağlamaktır. Bu çalışmanın halk edebiyatı ve aşık edebiyatı üzerine çalışma yapan araştırmacılara bir katkı sağlaması da çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Cönk, âşık, 19. yüzyıl, halk şiiri.

*Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türkiye, ycelik@mku.edu.tr.

Folk Poets in The Cönks Of 1818 And 1830

Abstract

Notebooks containing the poems of folk poets are called cönk. For this reason, cönks constitute one of the important sources that provide data about folk poets and their poems. In this study, the dates of 1818 and 1830, which are in the records of the National Library, The folk poets in the two cönk texts are emphasized. These texts in the records of the National Library were recorded with numbers 151 and 151. In the study, the folk poets mentioned in these texts are listed alphabetically, and information about these minstrels is given to their counterparts. The poems of some folk poets and folk poets who lived in different periods in Cönks are included. These poems are represented by poets who lived between the 16th and 20th centuries. The information about these folk poets allows us to get to know the well-known and unknown poets of the period. In addition, by looking at these cönk texts written in the 19th century, information is obtained about the minstrels who lived both in the period and in the previous periods. In Cönks, there is information about both the verse type of the poem and the name of the poet at the beginning of some poems. Although the poets of the poems that are given only verse type can be understood from pseudonym couplets in some cases, it has become difficult to determine the type of poems called poet only because of the existence of different types of poems by the same poet. In addition, the fact that the names of some poets are not included in folk literature anthologies has caused us to not be able to give clear information about the poems and poets in our text. In our texts, especially in conc number 51, there is no complete "order" in ordering poets and types of poetry. So it's not in a "crewful" image. But still tecnis, chain, semai etc. It was seen that the examples of the same species continued after the other species, and the evaluations about the minstrels, if any, were made on the basis of pseudonym couplets. It has also been seen that in the aforementioned conks, divan poets were included in addition to folk minstrels. According to this, folk poets and divan poets Abdi, Abdurrahim (Tirsî), Ahî, Arîfî, Âşık Ahmed, Âşık Ali, Âşık Garip, Âşık Hafîzî, Âşık Halil (Bursalî), Âşık Hasan, Âşık Hasan Dildarî, Âşık Hurşidî, Âşık Hüseyin, Âşık İbrahim, Âşık İdris, Âşık İsmail, Âşık Kerem, Âşık Muhammed, Âşık Mustafa, Âşık Tarranî, Âşık Ömer, Avni, Azîmî, Bâkî, Behîştî, Cevlânî, Cihâdî, Civânî, Derûnî, Esâmîrî, , Fazlî, Fennî, Fethî, Fikrî, Gevherî, Hafîz, Halil, Hamdî, Hamel, Harimî, Hatayî, Hayretî, Hâzikî, Hezârî, Himmetî (Âşık Kul Himmet), Hüdâyî/Kul Hüdâyî/Hüdâyî Mahmudî, İrfâyî Mahmudî, İrfî İhmî, , İshak, Ka'idî, Karacaoğlu, Kasım, Kâtibî, Kemal Ümmî, Kemâlî, Koroğlu, Kuloğlu, Kul Ahmed, Kul Mustafa, Qurbani, Lisani, Mah-i Gedâ, Mahirî, Mecnûnî, Medhi, Meftûnî, Mesrûrî, , Mustafa, Mevzûnî, Meydani, Mezakî, Muhibbî (Kanunî), Nâçarî, Nazîfî, Nazmî, Nazirî, Nedim, Nesimî, Nevrakî, Nîdâî, Niyâzî, Nûrî, Rahmî, Rasih, Guide, Rüşdî Selâmî, Sadîkî, Anî/Seyrân, Sayyid Yâr/Âşık Sayyid, Sezâyî, Sinânî, Siyahi, Şahabî, Şakirî, Şarkî, Martyr, Şem'î, Şemsî, Şerîfî, Şevkî, Teşrifî, Turâbî, Ulvî, Urfî, Vasfî, Vecdî, Yahbî, Yazıcıoğlu, Yektayî, Yetîmî, Yunus Emre / Âşık Yunus / Yunus, Za'fî, Zahirî, Zahmî, Zâkirî, Zamirî and Zâtî. The main purpose of this study is to provide information about the artists they knew, especially the folk poets of the period, through the aforementioned cönk texts of the person/persons who organized the cönks, and thus to enable the promotion of the arts that are not given information in the sources. The purpose of this study is to make a contribution to researchers working on folk literature and minstrel literature.

Keywords: Cönk, âşık, 19. yüzyıl, halk şiiri.

ÂŞIK SANATI

SEMPOZYUMU

2022 ABDAL YILI

Özet Bildiriler Kitabı

Editör
Yusuf Gökkaplan

Nevşehir Yerleşkeleri:
Mustafapaşa - Uçhisar - Ürgüp
Tel: 0384 353 5009 (pbx) Faks: 0384 353 5125
İstanbul Yerleşkesi:
Sabiha Gökçen Uluslararası Havalimanı
Tel: 0216 588 0010 (pbx) Faks: 0216 588 0012
info@kapadokya.edu.tr

